

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

POMOC OBĚTEM STALKINGU

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Svobodová, Ph.D.

Autor práce: Jana Rohrerová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3.

Forma studia: Prezenční

2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 31. března 2011

.....

Jana Rohrerová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Michaele Svobodové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat paní doc. Ing. Lucii Kozlové, Ph.D. a Mgr. Vladimíru Vedrovi za věnovaný čas a odborné rady při zpracování bakalářské práce. Také děkuji RSDr. Jánmu Mišovičovi, CSc. za přínosné informace k praktické části a Mgr. Tomáši Veberovi, Th.D. za metodické připomínky. Poděkování patří také mé rodině a přátelům.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 STALKING JAKO FORMA NÁSILÍ.....	8
1.1 PROBLÉM JMÉNEM STALKING	8
1.2 HISTORIE	9
1.3 ZNAKY.....	10
1.4 KRITÉRIUM.....	11
1.5 VZTAHOVÁ ROVINA	12
1.6 MOTIVACE PRONÁSLEDOVATELE.....	12
1.7 DRUHY STALKINGU	13
1.7.1 <i>Typické způsoby chování pronásledovatele.....</i>	<i>13</i>
1.8 VÝZKUMY STALKINGU	14
1.9 FALEŠNÉ MÝTY O PRONÁSLEDOVÁNÍ	15
2 POSUZOVÁNÍ NEBEZPEČNOSTI PRONÁSLEDOVÁNÍ.....	16
2.1 PACHATELÉ STALKINGU.....	16
2.1.1 <i>Typologie pronásledovatelů .....</i>	<i>16</i>
2.1.2.1 Typologie podle cíle pronásledovatele	17
2.1.2.2 Britská typologie.....	17
2.1.2.3 Australská typologie	19
2.2 OBĚTI STALKINGU	20
2.2.1 <i>Typologie obětí .....</i>	<i>20</i>
2.2.2 <i>Dopad stalkingu na oběť .....</i>	<i>21</i>
2.2.2.1 Viktimizace.....	21
2.3 SITUAČNÍ FAKTORY	23
2.4 DYNAMIKA PRŮBĚHU PRONÁSLEDOVÁNÍ	23
3 PRÁVNÍ ÚPRAVA, INSTITUCE POMOCI A OSVĚTY.....	24
3.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA STALKINGU V ČESKÉ REPUBLICCE.....	24
3.2 POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE	25
3.2.1 <i>Bílý kruh bezpečí, o.s.....</i>	<i>25</i>
3.2.2 <i>Intervenční centrum – pro osoby ohrožené domácím násilím.....</i>	<i>26</i>
3.3 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	27
3.4 MÉDIA	27

4 POMOC OBĚTEM STALKINGU A INTERVENCE	29
4.1 POMOC OBĚTEM STALKINGU.....	29
4.1.1 <i>Druhy pomoci</i>	31
4.1.1.1 Policejní pomoc	31
4.1.1.2 Poradenství pomáhajících organizací	32
4.2 STRATEGIE INTERVENCE	34
4.2.1 <i>Obrana proti stalkingu</i>	34
4.2.2 <i>Bezpečnostní plán</i>	36
5 PRAKTICKÁ ČÁST.....	37
5.1 CÍL PRŮZKUMU.....	37
5.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	37
5.3 METODIKA PRŮZKUMU	37
5.4 CÍLOVÁ SKUPINA.....	38
5.5 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	38
5.5.1 <i>Informovanost o stalkingu</i>	39
5.5.2 <i>Způsoby pomoci obětem stalkingu</i>	41
5.6 OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ	47
5.7 DISKUZE.....	48
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	57
SEZNAM ZKRATEK	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	63
PŘÍLOHY	64
ABSTRAKT	78
ABSTRACT.....	79

ÚVOD

„Všichni máme nárok na život beze strachu a bez násilí.“¹

Tato bakalářská práce je zaměřená především na pomoc obětem stalkingu. Stalking však není novým fenoménem. Původní klasickou variantu představovala umanutá erotická „poblázněnost“, která je známá jako psychiatrický problém pod názvem erotomanie. Ve druhé polovině dvacátého století se však stalking změnil a objevují se nové způsoby či formy pronásledování.²

Nebezpečné pronásledování se od běžného chování ve vztazích mezi lidmi liší především tím, že pronásledovatel nebere ohledy na skutečné zájmy pronásledované osoby, nerespektuje její odmítnutí, pokračuje ve svém chování i přes jasně vyslovený nesouhlas pronásledované osoby. Z normy běžné komunikace vybočuje též fakt, že pronásledování oběti obtěžuje, vzbuzuje u nich strach a narušuje znatelně kvalitu jejich každodenního života. Oběti trpí i v těch případech, kdy pronásledovatel vůči nim komunikuje jen náklonností či obdivem. I zde se totiž dopouští násilného vniknutí do soukromí oběti a prosazuje si své vlastní cíle na její úkor a přes její odpor.³

Stalking byl u nás dlouhou dobu tabuizován. Dnes se začíná povolna o tomto problému diskutovat v médiích. Jedná se o fenomén, který je dle mého názoru velmi závažný, nebezpečný a komplikovaný, protože útočí na lidskou osobu, popírá její práva i důstojnost, porušuje osobní svobodu a v krajním případě ohrožuje také na životě. Legislativní opatření na ochranu oběti stalkingu jsou bezpochyby důležitým předpokladem efektivní pomoci ohroženým osobám. Stát tak zaujal postoj vůči nebezpečnému pronásledování a dal tím najevo společnosti, že není tolerované.

Pro zpracování této práce jsem zvolila u nás aktuální a velice komplikovanou a rozsáhlou problematiku nebezpečného pronásledování neboli stalkingu, které se krátkou dobu dostává do povědomí českých obyvatel. Na praxi v Intervenčním centru v Českých Budějovicích jsem měla možnost se setkat při konzultaci pracovníků s klienty, kteří potřebovali pomoci a poradit s ex-partner stalkingem. Nalezení účinného řešení a zlepšení situace klientů se neobešlo bez dostatečného pochopení problému jako

---

¹ MARVÁNOVÁ–VARGOVÁ B. a kol. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 75.

² Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 220.

³ Srov. ZBOŘILOVÁ, K. Stalking pohledem jeho obětí. *Psychologie pro praxi*, roč. 54, č. 3–4, 2009, s. 28.

celku a přijmutí základních doporučení, rad a strategie. Z toho důvodu jsem se rozhodla přispět k lepšímu porozumění tohoto závažného fenoménu a možnosti pomoci obětem stalkingu.

Před realizací své práce jsem si vytyčila následující hlavní cíl. Jedná se o obeznámení s problematikou stalkingu a pomoci obětem stalkingu. Práci bych ráda směřovala na stalking u dospělých, proto se dětem a dospívajícím jako obětem nebo pachatelům blíže nevěnuji.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí – na teoretickou část a část praktickou. Část teoretická je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole jsem se věnovala vymezení pojmu stalkingu jako formy násilí. Další kapitolu jsem nazvala Posuzování nebezpečnosti pronásledování, kde se zabývám pachateli, oběťmi, situačními faktory a dynamikou průběhu pronásledování. Následující kapitola se věnuje právní úpravě stalkingu u nás, institucím pomoci a osvěty. Poslední kapitola teoretické části pojednává o pomoci obětem stalkingu a intervenci.

Do praktické části jsem zařadila kvantitativní průzkum, který jsem realizovala v měsíci říjnu a listopadu 2010 pomocí techniky dotazníku. Zabývala jsem se otázkami, jak je laická veřejnost v Českých Budějovicích informována o samotném problému stalkingu a zda dokáže laická veřejnost v Českých Budějovicích charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu. Prostřednictvím průzkumných otázek jsem testovala stanovené hypotézy.

Pro zpracování práce jsem využila především monografické publikace a odborné články od uznávaných předních odborníků zabývajících se touto problematikou. Stěžejní literaturou jsou zejména publikace Doc. PhDr. Ludmily Čírtkové, CSc., jako např. *Moderní psychologie pro právníky, Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Mezi další zdroje patří: A. Buskotte – *Z pekla ven. Žena v domácím násilí* a B. Marvánová–Vargová – *Partnerské násilí*. Použila jsem také informace z německých a internetových zdrojů. V části příloh přikládám většinou tabulky např. s dopadem stalkingu na oběť, adresářem poraden Bílého kruhu bezpečí nebo Intervenčních center v ČR, které s daným tématem souvisí.

1 STALKING JAKO FORMA NÁSILÍ

Násilím obecně rozumíme „*zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným chováním nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví druhé osoby. Jde o agresi jedné osoby proti druhé, jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.*“⁴

1.1 Problém jménem stalking

Pojmenování tohoto činu pochází z anglického výrazu „to stalk“, který můžeme přeložit jako „nepozorovaně sledovat, přikrást se, připlížit se“ a který vymezoval původně v řeči lovců stopování lovené zvěře až k jejímu uštvení, přibližování se k ní s cílem ji ulovit.⁵ V českém jazyce se pro tento termín používá slovo pronásledování nebo také obtěžování, slídění. Stalking se stal mezinárodně používaný pojmem pro nebezpečné pronásledování.

Stalking představuje komplikovaný a obecně velmi nebezpečný fenomén. V kriminologickém smyslu je stalking definován jako „*úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost.*“⁶

Ve forenzní psychologii je stalking obecně pokládán za specifickou formu vztahového násilí. Hlavním znakem je obsesivní fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti jako jsou například dopisy, telefonování, SMS zprávy či vtírání se do její blízkosti, tak že u oběti vzniká oprávněný pocit ohrožení.⁷ „*Podstatou této podoby agrese je systematické (tj. opakující se a dlouhodobé) a excesivní (tj. z normy vybočující) obtěžování a pronásledování určité osoby nevyžádanými projevy zájmu či pozornosti.*“⁸

Pracovníci Bílého kruhu bezpečí si pojem stalking vymezili jako „*různé varianty pronásledování v podobě více či méně zřetelného zastrašování či vyhrožování oběti,*

---

⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2 přeprac. vyd. Praha: profem, 2008, s. 13.

⁵ Srov. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Kapitola 2. trestný čin ve vybraných psychologických souvislostech, s. 162.

⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008, s. 47.

⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, s. 212.

⁸ Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 116.

zahrnující jak psychické, tak až její fyzické terorizování, často (ale nikoli výhradně) vedené nenávistí, pomstou nebo i patologickou náklonností, které výrazně snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečí.“⁹

Pro ucelenější náhled uvádím konkrétní příklad: „35letá žena ukončila vztah se svým ženatým milencem. Ten reagoval na její rozhodnutí pronásledováním. Mnohokrát za den jí volal. Čekal na ni před pracovištěm a sledoval ji v malém odstupu až domů. Vystával před jejími okny. Pak začal telefonicky obtěžovat i jejího nadřízeného. Opakovaně mu volal, hrubě a vulgárně se vyjadřoval o své bývalé milence. Nakonec umístil do novin inzerát, kde bývalou milenkou prezentoval jako prostitutku na telefon. V tomto okamžiku se obrátila pronásledovaná oběť na psychologickou poradnu. V té době již trpěla výraznými psychosomatickými a psychickými potížemi.“¹⁰

1.2 Historie

Přestože je stalking považován za relativně moderní fenomén z hlediska kriminologie, kriminální psychologie a trestního práva, na půdě psychiatrie je tento jev znám již docela dlouho. V 18. století se psychiatr Pinel a pak jeho žák Esquirol zabývali jevem nazývaným erotomanie a dávali jej do volné souvislosti s jinými monomaniemi. Na začátku 20. století se pak tomuto jevu věnovali další známí psychiatři. Francouzský psychiatr De Clérambault jako první upozornil na to, že motivem tohoto jednání vůbec nemusí být nezpracovaná láska, sexualita či erotika. Větší váhu přikládal pýše, pocitu mimořádnosti sebe sama a narušení kontaktu s realitou. Vývoj pronásledování popsal De Clérambault ve třífázovém modelu: stadium pýchy, zklamání a hněvu.¹¹

V druhé polovině 20. století se z ryze psychiatrického problému postupně stává problémem pro vědní obory s těsnou vazbou na kriminalitu. Až vražda mladé herečky Rebecy Schaefferové, kterou ve dveřích jejího domu zastřelil obsesivní obdivovatel, a tři tragické případy, ve kterých bývalí partneři usmrtili ženy v době po rozpadu vztahu, vedlo v USA roku 1990 k založení prvního policejního útvaru, specializovaného na stalking a vyhrožování. Přijaly „anti-stalkingové“ zákony.¹²

V 90. letech 20. století se tedy o stalkingu mluvilo hlavně v rámci sledování a obtěžování populárních osob a celebrit jako jsou politici, herci nebo zpěváci. Nové

---

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – vybrané poznatky o nebezpečném pronásledování. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010, s. 125.

¹⁰ Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., 122 s.

¹¹ Srov. Týž. *Forenzní psychologie*, s. 213.

¹² Srov. Tamtéž, s. 215.

průzkumy prokázaly, že tímto problémem jsou nejvíce postiženi obyčejní lidé. Týká se to převážně žen, které jsou obecně čtyřikrát více obtěžovány a sledovány než muži.¹³

Stalking ovšem mění svou tvář. Postupem času zahrnuje širší škálu jevů a zvyrazňuje obzvláště souvislost excesivního systematického pronásledování s násilím. Svůj podíl na tom bezpochyby nesou i změny ve společnosti, kde postmoderní doba umožňuje lidem používat nejmodernější komunikační prostředky. Díky technickým vymoženostem jsou umožněny nejen dospělým, ale i dětem a mladistvým daleko jednodušší, levnější, rychlejší a efektivnější způsoby pronásledování. Také tradiční jednoduché životní hodnoty jsou rozkolísány a hranice norem se posouvají.¹⁴

Při zviditelňování stalkingu sehrály důležitou roli především následující tři momenty:¹⁵

- podle viktimologických výzkumů je tento jev poměrně rozšířený. V metastudii z prostředí USA přiznává 8 % žen a 2 % mužů, že se setkali s nebezpečným pronásledováním. Podle expertů není zásadní rozdílnost údajů pro Evropu;
- stalking má pro oběti závažné psychické následky. Většina z nich trpí poměrně vážnými příznaky traumatizace, jedna čtvrtina obětí má suicidální myšlenky, a také sociální důsledky jsou závažné. Oběti mění ze strachu své běžné životní návyky. Bezmála polovina z nich se cítí nucena změnit své bydliště či pracoviště;
- hrozba fyzického násilí je velmi vážná. Podle empirických studií je riziko převrácení do přímé agrese následující: 64 % pachatelů vyhrožuje, 40 % ničí majetek, 36 % atakuje oběť fyzicky, 6 % napadá třetí osoby, 2 % končí smrtí oběti.

1.3 Znaky

U pronásledování nejde jen o momentální ventilování emocí. Skrývá se již za ním myšlenka, záměr, umanutý úmysl. Má odlišný psychologický základ, z agresivní komunikace a chování se stává soustavný agresivní program, jehož znaky jsou:¹⁶

- opakování – považuje se deset a více pokusů o kontakt;
- vytrvalost (soustavnost) – pronásledování trvá minimálně 4 týdny. Pokud takové pronásledování pokračuje delší dobu, je považováno za potenciálně vysoce

¹³ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven*, c. d., s. 47.

¹⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – poznámky k jevu z pohledu sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: Institut mezioborových studií, 2009, s. 107.

¹⁵ Srov. Týž. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*, roč. 37, č. 4, 2004, s. 275.

¹⁶ Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 55.

nebezpečné, neboť se zde zvyšuje pravděpodobnost gradace útoků a eskalace násilí vedoucí pak k pokusu nebo i dokonané vraždě oběti;

- nevyžádaný či nechtěný kontakt.

Jednotlivé akce pronásledovatele nelze posuzovat izolovaně. Takový přístup zamlžuje podstatu i nebezpečnost problému. Jen spojení těchto tří znaků dělá z pronásledování kriminalizovatelné jednání.¹⁷

Tomu, že se jedná skutečně o stalking, nasvědčují další znaky:¹⁸

- k aktivitám údajných stalkerů dochází i přesto, že potencionální oběť uplatnila strategii „nulové reakce“ (tj. nijak nereaguje na pokusy o kontakt);
- chování stalkerů má ráz uceleného a jednotného procesu, který připomíná program. Jednotlivé aktivity stalkerů na sebe navazují, zapadají do sebe, řetězí se;
- v nevyžádaných pokusech o kontakt jsou patrné motivy a cíle pronásledovatele. Jeho postup lze tehdy vyhodnotit jako záměrný, úmyslný a specificky motivovaný;
- dochází ke stupňování aktivit stalkerů z hlediska frekvence jejich výskytu či z hlediska jejich závažnosti;
- aktivity údajných stalkerů jsou jednostranné, tj. dochází k nim přesto, že oběť jednoznačně, srozumitelně a jasně odmítla jeho nabídky či výzvy a nastolila požadavek na ukončení nevyžádaných aktivit. U stalkingu se jasně rozdělují role.

1.4 Kritérium

Kritérium pro diferenciaci různých podob stalkingu je jeho závažnost či intenzita. v klasické verzi má stalking tři fáze, které se ovšem v reálu mohou různě prolínat:¹⁹

- pronásledování na dálku neboli obtěžování (tzv. distální stalking, jde o vstupní či počáteční a současně i nejmírnější fázi);
- pronásledování na blízko (tzv. proximální stalking; slídění, vyhledávání fyzické blízkosti oběti, pokusy o přímý kontakt s ní);
- nebezpečné pronásledování, obsahující vyhrožování násilím anebo přímé násilí vůči majetku, zdraví či životu oběti někdy i třetích osob).

---

¹⁷ Srov. VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257.

¹⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – vybrané poznatky o nebezpečném pronásledování. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*, s. 124.

¹⁹ Srov. Týž. Nebezpečné pronásledování: jak ho poznat? *Právo a rodina*, roč. 11, č. 7, 2009, s. 3.

Jurtela uvádí, že k mírnému stalkingu se častěji uchylují ženy, těžký stalking mají na svědomí takřka výhradně muži. Typická varianta přitom trvá 25–26 měsíců, jsou však známy i extrémní případy, kdy pronásledování trvalo deset let.²⁰

1.5 Vztahová rovina

Jak již bylo dříve řečeno, stalking se točí kolem vztahů. Je zpravidla pokračováním nějakého skutečného nebo smyšleného vztahu mezi pronásledovatelem a jeho obětí. Podle empirických zjištění se pronásledování objevuje nejčastěji u těchto typů vztahů:²¹

- osobní vztahy (milenecké, partnerské, kamarádké či sousedské vztahy);
- pracovní vztahy (blíže se rozlišuje zaměstnanecký poměr a profesní vztah, např. bývalý zákazník či klient jako pronásledovatel, právníci, lékaři, učitelé aj.);
- mediálně zprostředkované vztahy (tj. pronásledování mediálně známých osobností);
- žádný předchozí vztah (oběť je atraktivní, má vyšší sociální status nebo postavení).

Podnět může vycházet z reálné dřívější interakce mezi pachatelem a jeho obětí, ale také z iluzorních pocitů pachatele, který je nutkavě přitahován určitou osobou, jenž zná jen z povrchních oficiálních kontaktů anebo zprostředkovaně, například z médií.²²

1.6 Motivace pronásledovatele

„Motivace je intrapsychický proces, který má svůj zdroj ve vnitřní a vnější situaci individua. Pojem motivace vysvětluje psychologické důvody chování, jeho subjektivní význam a současně vysvětluje pozorovanou variabilitu chování, proč se různí lidé orientují na různé cíle.“²³

Mnoho pronásledovatelů provádí své aktivity pod krycím pláštěm údajné lásky. Stalkeré mají dvojí tvář, a proto má mnoho lidí zpočátku pro jejich konání pochopení. Hodně stalkerů disponuje skutečně detailními znalostmi ze soukromí oběti. Řada z nich převrací role a před ostatními se prezentují jako pravé oběti.²⁴

Jurtela tvrdí, že skutečnými motivy pronásledování jsou:²⁵

- vyhledávání blízkosti (kontaktu) s vyhlédnutou obětí (asi 28 % případů);
- získání totální kontroly a moci nad životem oběti (asi 36 % případů);

²⁰ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 65.

²¹ Srov. Týž. *Forenzní psychologie*, s. 217.

²² Srov. Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 118.

²³ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996, s. 12–17.

²⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 84.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 53.

- rozhodnutí zničit blaho, tedy psychické i tělesné zdraví oběti.

Dle Mullena lze u pronásledovatelů identifikovat pět hlavních motivačních vzorců, které mají praktický význam pro zacházení se stalkerem a mezi něž patří reakce na odmítnutí, hledání intimity a blízkosti za každou cenu, ventilování hostilis a nenávistnosti, pronásledování z nedostatku kompetencí řešit vzniklou situaci jinak a pronásledování jako důsledek útočné agresivity.²⁶

1.7 Druhy stalkingu

Chování stalkerů je po jevové stránce značně rozličné (viz Příloha I.). Pronásledovatel může použít ilegální, ale také legální a obecně neškodné postupy. Důležitá je celková skladba a řetězení aktivit. Teprve celkové informace podávají reálný obraz o dění a umožňují určit, zda jde o stalking, tj. zda jsou naplněny jeho určující znaky.²⁷

1.7.1 Typické způsoby chování pronásledovatele

Mezi typické způsoby chování pronásledovatele patří:

Pokusy o kontakt pomocí komunikačních prostředků. Sem patří opakované a pro oběť skličující pokusy o kontakt cestou dopisů, telefonátů, mailů, SMS zpráv, zasíláním drobných předmětů, dárků apod., často celý den a celou noc. O telefonním teroru mluvíme tehdy, když volající do sluchátka mlčí, volanou osobu vulgárně uráží, vyhrožuje jí nebo skrývá svoji identitu. Rafinovanější je umíst'ování písemných vzkazů na pracovní stůl oběti, za stěrače atd. Pokusy o kontakt zahrnují moment zastrašování, výhrůzek či nactiutrhání. Obsahem můžou být neutrální vzkazy či slova lásky, obdivu.²⁸

Vyhledávání fyzické blízkosti oběti, slídění. Rozumíme tím demonstrování moci v podobě přímých nebo nepřímých výhrůzek, které u normální osoby vzbuzují oprávněný strach a obavy. Typickými projevy jsou slídění za obětí v místě jejího bydliště nebo na pracovišti, či domáhání se vstupu do jejího bydliště, auta aj.²⁹

Osočování, devalvace, nátlak a psychické deptání. Pachatel se uchyluje k osočování a lživým pomluvám oběti mezi určitým okruhem lidí, s cílem oběť poškodit, pošpinit a zničit. Tato sdělení mohou být zveřejňována pomocí letáčků, či zavěšována na internet.³⁰

---

²⁶ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 66–67.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 60.

²⁸ Srov. Tamtéž, s. 60–61.

²⁹ Srov. ZBOŘILOVÁ, K. *Stalking pohledem jeho oběti. Psychologie pro praxi*, s. 28.

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 28–29.

Pokusy o kontakt přes třetí osobu. Tento styl je označován jako „stalking by proxy“. Pronásledovatel obratně zmanipuluje své okolí, a někdy i okolí oběti. Přesvědčí je třeba o tom, že oběti pronásledování je on sám.³¹

Fyzické násilí. Chápeme zde hlavně napadání osob a sexuální ataky včetně znásilnění. Udělování ran, kopanců, úderů, pokousání, útoky pomocí zbraně nebo škrcení je vnímáno jako signál zvýšeného ohrožení oběti. Můžeme se setkat také s ohrožováním zdraví a života oběti s využíváním motorového vozidla. Zvláštností extrémního fyzického násilí u stalkingu je jeho předcházející ohlašování, tzv. avíza.³²

Cyberstalking. Jedná se o zvláštní podobu stalkingu v kybernetickém prostoru („cyberspace“), prostřednictvím internetu. Zahrnuje takové aktivity, jakými jsou nevyžádané, obtěžující e-maily, rozesílání negativních zpráv prostřednictvím chatu, jiné způsoby virtuálního šíření pomluv a informací poškozujících pověst oběti, vyhrožování prostřednictvím internetu aj. Souběžně se také používá telefonní a virtuální teror.³³

1.8 Výzkumy stalkingu

Z hlediska statistik nabízí zajímavé údaje ohledně stalkingu německý výzkum, který uvádí výsledky studie realizované na Technické univerzitě v Darmstadtu (viz Příloha II.):³⁴

- ve 49 % případů se jednalo o stalkery jako bývalé partnery oběti;
- pouze v 9 % případů se stalker a oběť osobně neznali (např. prominenti);
- v 81 % byl stalker muž;
- 39 % obětí bylo vystaveno ze strany stalkera i násilným praktikám, každá pátá taková oběť dokonce závažným brachiálním útokům za použití úhozů, pěstí i zbraní;
- v téměř třech třetinách případů došlo k poškození pověsti oběti se závažným dopadem do jejího osobního, rodinného i profesionálního života.

Výzkum provedený Ústředním ústavem pro duševní zdraví v Mannheimu uvádí, že 12 % dotázaných splňovalo kritéria vymezující oběti stalkingu, což odpovídá i anglickým a americkým studiím, které udávají 12–16 % u obětí ženského pohlaví a u obětí z řad mužů 4–7 %.³⁵

---

³¹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 62.

³² Srov. Tamtéž, s. 62.

³³ Srov. ZBOŘILOVÁ, K. Stalking pohledem jeho obětí. *Psychologie pro praxi*, s. 29.

³⁴ Srov. VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, s. 258.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 258.

Sheridan a Hoffmann uvádí internetový dotazníkový projekt z Velké Británie, realizovaný univerzitou v Leicesteru ve spolupráci s organizací na ochranu obětí stalkingu „Network for Surviving Stalking“, který zjistil mimo jiné, že na počátku pronásledování bylo oběti v průměru 33 let, pachatelům 38 let. V jedné třetině případů byli pachatelé z okruhu známých, 10 % cizí osoby. Pro 47 % obětí přinesl stalking citelnou materiální újmu. Jen v 36 % se viktimizace dotýkala pouze primárních obětí.³⁶

1.9 Falešné mýty o pronásledování

Mediální zkratky, prezentace především extrémních případů, ale také povrchní informace o podstatě jevu však přiživují následující falešné představy a mýty:³⁷

Stalkeré jsou vždy muži. Přibližně v 20 % těžkých případů pronásledování je pachatelkou žena. Neplatí však, že ženy jako pachatelky jsou méně nebezpečné než muži.

Stalking vždy končí násilím, napadením oběti. Zhruba každá pátá oběť byla nakonec i fyzicky napadena. Z toho plyne závěr, že v přibližně 80 % případů převažuje psychické terorizování. Obecně pro kontakt policie s obětí stalkingu platí vyvarovat se extrémům, mezi které patří jednak vyhnout se strašení oběti nebo bagatelizování jejího případu.

Nebezpečný pachatel je jen cizí, neznámá osoba. Pronásledování bývalým partnerem představuje jednu z největších podskupin tohoto deliktu, která je navíc relativně značně ohrožena rizikem fyzického napadání oběti.

Konfrontace pachatele s obětí je dobrou strategií řešení. Každý kontakt mezi pronásledovatelem a jeho obětí přiživuje pachatelovu posedlost, a vede proto k prodlužování obtěžujícího chování.

Pronásledování je nemoc. Ve skutečnosti platí, že pronásledování sice může, ale nemusí být spojeno s duševní poruchou pronásledovatele. Poruchy osobnosti a chování nebo psychotická onemocnění jsou spíše vzácné, výjimkou je pronásledování celebrit.

Pronásledování je motivováno (erotickou) touhou po kontaktu. Bralo se to jako nevhodné chování, či dokonce provokace ze strany oběti. Dnes se připouštějí i jiné typy motivace jako jsou motivy revanše, pomsty či zášti a nenávisti.

Zákazy přiblížit se a vyhledávat kontakt s obětí jsou vždy účinné. Cílem je chránit oběť a zajistit jí nerušené soukromí. V některých variantách se mohou minout účinkem, nebo dokonce krátkodobě vystupňovat agresi pachatele. Záleží na jeho psychologickém typu.

---

³⁶ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 87–88.

³⁷ Srov. Týž. *Forenzní psychologie*, s. 218–219.

2 POSUZOVÁNÍ NEBEZPEČNOSTI PRONÁSLEDOVÁNÍ

Posuzování nebezpečnosti pronásledování se opírá o sběr a vyhodnocení dostupných informací ke konkrétnímu případu. Pronásledování je více ovlivněno osobností pachatele. Prvním zdrojem údajů je zpravidla výpověď oběti o pronásledování. Při rozhodování o nebezpečnosti stalkingu jsou za klíčové považovány informace o pronásledovateli, informace o oběti, situační faktory a dynamika průběhu pronásledování.³⁸

2.1 Pachatelé stalkingu

Existuje mnoho způsobů a hledisek, jak a proč je klasifikovat. Pro posuzování trestnosti stalkerů a stanovení prognózy jejich chování se osvědčila tzv. vícerozměrná klasifikace, která pro účely kvalifikovaného znaleckého zkoumání stalkera kombinuje několik hledisek současně.³⁹ Konkrétně se zde pracuje na třech úrovních hodnocení:

První rovina je *psychopatologická*, zde lze rozlišit skupinu psychotických stalkerů, skupinu intermediární (s omezeními rozpoznávacích a ovládacích schopností) a skupinu psychicky zdravých stalkerů.⁴⁰

V rovině *motivace* je třeba analyzovat, jak psychopatologické symptomy ovlivňují stalkerovu soudnost a schopnost se ovládat. Pozitivní emoce jsou láska, podpora a usmíření. Mezi negativní emoce patří pomsta, hněv, žárlivost, moc. Za hlavní motivy lze považovat pomstu, lásku nebo narcismus.⁴¹

Ve *vztahové* rovině, která je důležitá zejména pro stanovení správné prognózy dalšího vývoje stalkerova chování, lze rozlišit případy, kdy je obětí stalkera cizí osoba, známá osoba (příbuzný) nebo bývalý partner/ka.⁴²

2.1.2 Typologie pronásledovatelů

Od 90. let 20. století do současnosti vzniklo již několik přístupů a metodik pro tzv. „risk assessment“ neboli posouzení rizika. Pro posouzení nebezpečnosti plynoucí z osobnosti

---

³⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 97.

³⁹ Srov. VÁLKOVÁ, H. Stalking aneb Nebezpečné pronásledování, pracovní text určený pro interdisciplinární tým. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010, s. 134.

⁴⁰ Srov. VENZLAFF, U., FOERSTER, K. *Psychiatrische Begutachtung: Ein praktisches Handbuch für Ärzte und Juristen*. 5., neu bearb. und erw. Aufl. München: Elsevier, Urban & Fischer, 2009, s. 814.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 814.

⁴² Srov. Tamtéž, s. 814.

stalkera bylo vypracováno několik typologií.⁴³ Vzhledem k množství typologií uvádím jen ty nejdůležitější, další je možné dohledat v doporučené literatuře uvedené pod čarou.⁴⁴

2.1.2.1 Typologie podle cíle pronásledovatele

Čírtková přichází s kritérii, které zkombinoval v roce 1993 Holmes a rozčlenil pronásledovatele podle objektu jejich chování do šesti základních skupin:⁴⁵

- pronásledovatel ex-partnera (domestic stalker);
- pronásledovatel politiků (political stalker);
- pronásledovatel z vášně (lust stalker), v jehož chování je v prvním plánu zdůrazněna sexuální motivace a podle módních vlivů střídá oběti;
- pronásledovatel ze ziskové motivace (hit stalker), bez psychické poruchy pronásleduje oběť účelově, hrozí fyzickým násilím, aby získal peníze;
- pronásledovatel zhrzený a odmítnutý v lásce (love-scorned stalker);
- pronásledovatel celebrit (celebrity stalker) tvoří jednu třetinu z celkového počtu. Typickým pronásledovatelem bývá osamělý jedinec, nepříliš úspěšný v sociálním kontaktu nebo obsedantní „fanoušek“ či trpící poruchami osobnosti. Může být propojován s erotománií. Další zvláštnost spočívá ve střídání obětí a různých vzorcích pronásledování.

2.1.2.2 Britská typologie

Boon a Sheridan se zaměřují zejména na nebezpečnost, která plyne z osobnosti stalkerů. Cílem byla praktická použitelnost pro policisty. Klasifikace zahrnuje popis 4 základních typů pronásledovatelů, četnost výskytu a instrukce pro postup a řešení.⁴⁶

Pronásledování ex-partnerem (četnost asi 50 %). V anamnéze vztahu lze často zjistit domácí násilí. Pronásledovatel se cítí jako odvržený partner a ve svém prožívání je upoután k minulosti. Vykazuje značnou hostilitu, ale dovede při pronásledování uplatnit chladnou kontrolu. Nevadí mu, že se stává předmětem zájmu policie. Riziko fyzického násilí stejně jako ničení věcí je značné. Výhrůžky vůči oběti je třeba brát velmi vážně. Doporučuje se eliminovat jakýkoli kontakt mezi obětí a vyhrožovatelem.⁴⁷

⁴³ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*, s. 227.

⁴⁴ Srov. VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 11, s. 332.

Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB: Bílý kruh bezpečí, sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 5.

⁴⁵ Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 67–72.

⁴⁶ Srov. Týž. *Forezní psychologie*, s. 227–228.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 228.

Pronásledování umanutým (poblázněným) obdivovatelem (četnost asi 18 %). Podle věku se rozlišují dva podtypy: mladý obdivovatel a obdivovatel středního věku. Poblázněný ctitel je orientován na budoucnost, touží po romantickém vztahu s obětí.⁴⁸ Po jevové stránce je terč pronásledování spíše „idolem“ a usiluje o kontakty s ním. Nebývá přítomné zvýšené riziko fyzické agrese. V případě mladého obdivovatele se doporučuje poradenství a psychologická intervence zahrnující opatrné a chápající kroky vedoucí ke změně jeho kognitivní perspektivy. U obdivovatelů středního věku se uplatňuje v zásadě tentýž postup doplněný o přerušování veškerých fyzických kontaktů s obětí. Účelné je také probrat problémy existujícího vztahu pronásledovatele.⁴⁹

Fixovaný pronásledovatel s psychickými poruchami (četnost asi 20 %). Zahrnuje dva podtypy podle nebezpečnosti. Méně nebezpečný fixovaný pronásledovatel se zaměřuje zejména na ženy, se kterými přichází profesně do kontaktu.⁵⁰ Žije v iluzorní představě o reálnosti ideálního vztahu, manipuluje a má pocit, že i oběť si přeje kontakt s ním. Má náhled na realitu a jen zřídka se uchyluje k silným hrozbám. Doporučuje se absolutní přerušování kontaktů, jasné odmítnutí a následné vyhledání právní pomoci.⁵¹

Fixovaný pronásledovatel se zvýšenou nebezpečností se charakterizuje závažnějším stupněm psychického narušení. V jeho anamnéze bývají sexuální nápadnosti i agresivní projevy, je nevypočitatelný. Bombarduje oběť pokusy o kontakt. Oběťmi se stávají muži i ženy, kteří mají vyšší sociální postavení. Doporučuje se iniciovat psychiatrické či soudně znalecké přezkoumání pronásledovatele a eliminace kontaktů.⁵²

Sadistický pronásledovatel (četnost asi 12 %). Vždy jde o velmi vážnou situaci, neboť pachatel vykazuje značnou nebezpečnost. Dominantním znakem je snaha pronásledovatele zcela kontrolovat život oběti, ale má také sklon k zastrašování. Postupuje s nápadnou citovou chladností. Vůči oběti střídá projevy násilností a laskavosti a oběť tak ztrácí schopnost orientovat se v situaci. Obtížná bývá vnější intervence. Terapeutickou péči potřebuje i oběť. Doporučuje se okamžitá izolace oběti, často v utajeném pobytu. Policie by si měla být vědoma faktu, že stalker umí předvídat možné postupy formálních autorit a plně využívá naučené bezmoci oběti.⁵³

---

⁴⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 74.

⁴⁹ Srov. Týž. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*, s. 278.

⁵⁰ Srov. ZBOŘILOVÁ, K. Stalking pohledem jeho oběti. *Psychologie pro praxi*, s. 30.

⁵¹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, s. 228.

⁵² Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 75.

⁵³ Srov. Týž. *Forenzní psychologie*, s. 229.

2.1.2.3 Australská typologie

Další významná typologie pochází od australských autorů sdružených kolem P. Mullen. Nebezpečnost jednotlivých typů stalkerů se posuzuje podle 4 kritérií, kterými jsou eskalace, doba či délka trvání pronásledování, znovuoobnovení obtěžování a intenzivní psychické a sociální poškozování oběti.⁵⁴ Rozlišují 5 typů stalkerů:

Odmítnutý pronásledovatel („rejected stalker“). Jde o osobu, která se dopouští pronásledování v důsledku rozčarování a roztrpčení z ukončeného vztahu. Může jít o vztah intimní, rodinný, pracovní či obchodní, ale také o vztah terapeutický. Nežádoucí chování je následkem touhy pronásledovatele obnovit vztah anebo je odplatou. Může jít však také i o mix obojího. Stalking je v tomto případě náhražkou za ukončený vztah.⁵⁵

Intimní neboli vztah hledající stalker („intimacy seeker“). Touží po vztahu s osobou, která ho zaujala a předpokládá, že jeho city bude opěťovat. Obvykle se jedná o osoby cizí nebo povrchně známé. Odmítnutí překrucují a vysvětlují si ho kladně.⁵⁶

Nekompetentní nápadník („incompetent suitor“). Nehledá intimitu ani opěťovaný vztah, jde mu o rande nebo sexuální schůzku. Interpersonálně málo způsobilí jedinci kvůli své sociální nešikovnosti zažívají jasná odmítnutí a upínají se na jinou oběť.⁵⁷

Nenávistný slídlil („resentful stalker“). Východiskem se stávají domnělá či skutečná zranění, újma, kterou však pachatelé připisují oběti. Vynikají vytrvalostí a rafinovaností pronásledování, které jim přináší uspokojení. Jejich terč může být individuální i skupinový. Nenávistnému slídlilovi jde o moc a kontrolu nad obětí.⁵⁸

Predátorický pronásledovatel („predatory stalker“). Cílem je útočné, sexuálně agresivní chování pachatele. Snaží se být diskrétní a subtilní, aby nevystrašili oběť před finálním útokem. Sbírají informace o oběti, systematizují postup a fantazírují o útoku. Někteří mají příjemný pocit z toho, že dávají oběti po kapkách najevo, že je sledovaná.⁵⁹

U každého typu pronásledovatele je stanoveno riziko pro fyzické napadení oběti, vyhrožování, perzistenci, opakování vůči nové oběti a psychické a sociální poškozování oběti (viz Příloha III.). V praxi může pachatel vykazovat smíšené charakteristiky.⁶⁰

---

⁵⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 98.

⁵⁵ Srov. Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 118.

⁵⁶ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven*, c. d., s. 51.

⁵⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 98.

⁵⁸ Srov. VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, s. 333.

⁵⁹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 98.

⁶⁰ Srov. Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 120.

2.2 Oběti stalkingu

Obětí stalkingu se může stát kdokoli nezávisle na věku, pohlaví, sociálním statutu, kulturním zázemí, vzhledu či sexuální orientaci. Ze statistického hlediska je typickou obětí spíše svobodný člověk žijící bez partnera nebo osoba krátce po partnerském rozchodu. Vyskytující se problémem mohou být také společné děti pronásledovatele a oběti. Pronásledovatel často využívá záminky shledání s dětmi, mnohdy i přes jejich odpor, aby mohl kontaktovat oběť. Podle Jurtely se u oběti často vyskytuje sklon k poslušnosti a pasivnímu podrobování se ve vztazích. Profesionální skupiny, které se těší sociální prestiži nebo patří do skupiny pomáhajících profesí, jsou stalkingem ohroženy více než jiné.⁶¹

Často bývá obtížné přesně určit začátek pronásledování. Vzniká v okamžiku, kdy oběť vlastním diagnostickým úsudkem dojde k závěru, že snahy pronásledovatele o kontakt prožívá jako nechtěné a nevyžádané. Ačkoliv podnikne pokus o více či méně jasné odmítnutí, pronásledovatel ve svých aktivitách pokračuje a někdy stupňuje. Předpověď vývoje dalších událostí je z pohledu oběti nemožná.⁶²

Pro posouzení nebezpečnosti stalkingu je důležitý profil rizikovosti individuální oběti. Přihlíží se k různým hlediskům, počínaje profesí a konče subjektivními předpoklady ohrožené osoby se bránit. V empirických výzkumech se ukazuje, že oběti mají různou frustrační toleranci. Funguje i tzv. genderový efekt. Ženy se obvykle cítí ohroženy dříve než muži.⁶³

Fiedler mluví o spirále stalkingu zahrnující tři opakující se fáze. V první se zjevuje vlastní aktivita stalkera, která v oběti vyvolává úlek a strach a přináší jí značný stres. Ten pomalu odeznívá a otevírá se druhá fáze uklidnění. Oběť se z otřesu vzpamatovává. Toto stadium netrvá dlouho a přechází do třetí fáze, ve které dominují nepříjemná očekávání, stres, bezmoc a obavy z další akce stalkera. Nakonec se čas oběti dělí jen mezi akutní traumatizující zážitky a mezi napjaté očekávání, co bude příště. Oběť se dostává do stavu permanentního zneklidnění, strachu a zvýšené pozornosti spojené s neklidem a podezíravostí. Stalker její život plně ovládá. Obrazně řečeno, stává se jeho rukojmím.⁶⁴

2.2.1 Typologie obětí

Mezi nejpoužívanější a prakticky nejcennější typologie obětí patří tři typologie, a to podle zažitého trestného činu, podle reakce na trestný čin a typologie obětí podle

---

⁶¹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 82–83.

⁶² Srov. Tamtéž, s. 83.

⁶³ Srov. Tamtéž, s. 100.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 83.

interakce „oběť – pachatel“ v době spáchání trestného činu.⁶⁵ Tato poslední typologie patří mezi nejznámější. Rozvedl ji viktimolog egyptského původu E. A. Fattah, který rozlišuje pět základních typů, mezi které patří zúčastňující se a nezúčastňující se oběť, oběť provokující, latentní a nepravá, neboli falešná oběť.⁶⁶ Nepravou obětí se stane oběť zcela náhodně, místo někoho jiného. Někteří autoři sem řadí i situaci, kdy se osoba vydává za oběť trestného činu, ačkoliv jí není. Mezi motivy patří získání pozornosti médií a statut oběti, ze kterého plynou určitá finanční a jiná zvýhodnění. Mezi dva základní typy se řadí falešné oběti, které svou viktimizaci záměrně předstírají, ale vědí, že klamou. Druhý typ tvoří oběti, které ztratily kontakt s realitou, nebo je toto spojení v určitém ohledu narušeno.⁶⁷

2.2.2 Dopad stalkingu na oběť

Z pohledu viktimologie nejde o jednorázový čin. Obsahuje mnohonásobnou, pokračující viktimizaci, tedy reviktimizaci, která se skládá z mnoha drobných incidentů. Riziko dalších aktivit je značné, oběť se cítí permanentně ohrožena. Pravidlem se stává, že čím hůře poškodil první trestný čin po psychické stránce oběť, tím vyšší je získaná zranitelnost a tím vyšší je pravděpodobnost reviktimizace. Dopad trestného činu na oběť problémově směřuje k viktimizaci a jejím následkům na kvalitu dalšího života oběti (viz Příloha IV.).⁶⁸

2.2.2.1 Viktimizace

Viktimizací se rozumí proces poškozování a způsobování újmy, ve kterém se z jedince stává oběť trestného činu. Z hlediska kontaktu s obětí rozlišujeme tři fáze viktimizace.⁶⁹

Primární viktimizace je způsobena samotným trestným činem, má somatický, psychický a ekonomický charakter. Poškození oběti se stává důsledkem násilného jednání. Všeobecně lze říci, že na stalking mohou být rozmanité reakce chování, v širokém rozsahu má dopad na oběť. Často se změni veškerý dosavadní život oběti a také jejich členů rodiny. Viktimizace je prožívána obětí jako krize, která ohrožuje jádro osobnosti. Důsledky stalkingu můžeme rozdělit do tří oblastí, mezi které se řadí psychické a fyzické následky, sociální následky a důsledky na životní styl.⁷⁰

---

⁶⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*, s. 100–101.

⁶⁶ Srov. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly*, c. d., s. 151.

⁶⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 103.

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 83.

⁶⁹ Srov. Týž. *Forezní psychologie*, s. 103.

⁷⁰ Srov. WOLFGGRAMM, M. *Stalking: Ein sozialpädagogischer Leitfaden für die Beratung der Opfer*. Hamburg: Diplomica Verlag GmbH, 2010, s. 93.

K psychickým následkům patří zejména strach, chronický a stěží kontrolovaný stres, lekavost, pocit vnitřního neklidu, napjatost, bezmoc, podezřívavost, vztek, citlivost, agrese, deprese, závislost na alkoholu aj. K tělesným symptomům řadíme poruchy spánku, příjmu potravy, žaludeční potíže, bolení hlavy, únavu, stavy vyčerpání, nebo dokonce ohrožení života oběti.⁷¹ V americké studii dospěl D. M. Hall k závěru, že stalking způsobuje oběti negativní osobnostní změny, často trpí symptomy posttraumatické zátěže a vykazují psychopatologické symptomy.⁷²

Sociální následky vystupují často na základě extrémní nedůvěry vůči jiným lidem a ztráty iluze dobrého světa. Mnoho obětí se snaží izolovat od svého okolí, ztrácí sociální kontakty, má strach z neznámých lidí, je osamocena. I stabilní partnerské vztahy mohou na stalkingu ztroskotat. Oběti nejsou schopny navazovat kontakty, některé se neodvážejí vyjít z domu, jezdit hromadnou dopravou, vzdávají se svých koníčků, vztahy mezi přáteli a kolegy většinou ochabují nebo se vytrácejí.⁷³ Mezi pracovní problémy patří zhoršení výkonu v zaměstnání, neschopnost myslet na něco jiného nebo změna pracovního místa. Někdy dlouhodobě trpí ztrátou dobrého jména a dobré pověsti v pracovním životě. Nepředvídatelnost chování pronásledovatele způsobuje ztrátu pocitu kontroly. U stalkingu se často setkáváme také s nepřímými oběťmi, které patří do nejbližšího sociálního okolí oběti.⁷⁴

Důsledky na životním stylu stojí v těsné souvislosti se sociálním omezováním, kam patří závažné narušování soukromí, osobní svobody jako je svoboda jednání či volného pohybu, a lidské důstojnosti oběti. Oběť ztrácí pocit autonomie a úcty. Svou oběť nenechá pronásledovatel na pokoji i přes její výslovné odmítní společného kontaktu či rozhovoru s ním, kdy se ataky stupňují, opakují a trvají delší časové období. Trvajících narušené hranice vyvolávají u oběti vyšší potřebu po bezpečí. Z bezpečnostních důvodů oběti mění a utajují svá telefonní čísla a poštovní adresy. Přidávají se také problémy finanční, např. investice do bezpečnosti, nákup zničených věcí, dočasné přestěhování se.⁷⁵

Reakce na stalking závisí na jeho délce a konkrétní podobě. Typ vztahu mezi obětí a pronásledovatelem totiž ovlivňuje prožívání újmy. Ve výzkumech Wondrak zaznamenal, že 53 % obětí stalkingu volí změny na pracovišti, 39 % obětí se uchyluje

---

⁷¹ Srov. WOLFGRAMM, M. *Stalking*, c. d., s. 93–94.

⁷² Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 85.

⁷³ Srov. WOLFGRAMM, M. *Stalking*, c. d., s. 95.

⁷⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 122.

⁷⁵ Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 53, 84.

ke změně bydliště, 25 % obětí myslelo někdy na sebevraždu a 15 % obětí zažívá konflikty v sociálním okolí.⁷⁶

Sekundární viktimizaci lze předejít. Vzniká reakcí okolí oběti, a to zejména reakcí ze strany blízkých oběti, institucí, které jsou v kontaktu s obětí v rámci průběhu vyšetřování, zdravotních zařízení a center psychosociální pomoci. Následkem je psychická újma, která je tvořena trojicí pocitů, jako je pocit nespravedlnosti, nedůstojnosti a izolace.⁷⁷

Poslední viktimizace je *terciální*. Ta souvisí s psychologickou reakcí na újmu způsobenou trestným činem. Jedinec se vydává na kariéru oběti, mění svůj dosavadní životní styl, není schopen se vyrovnat s traumatickou zkušeností. Objevují se zvláštnosti osobnosti.⁷⁸

2.3 Situační faktory

Stanovení rizika je v tomto smyslu podmíněno aktuální situací, ve které k pronásledování dochází. K situačním faktorům patří řada okolností od prostorové distance mezi stalkerem a obětí až po fakt, zda je stalker zaměstnán nebo finančně zajištěn či nikoliv.⁷⁹

2.4 Dynamika průběhu pronásledování

Posouzení dynamiky se vztahuje k predikci momentů, které by mohly způsobit eskalaci stalkingu. Oceňování rizika je vždy komplexní záležitostí. Dělá se profil rizikovosti pronásledovatele a oběti. Analyzovány jsou tři základní okruhy údajů, kterými lze dospět k pravděpodobnému závěru o nebezpečnosti stalkingu:⁸⁰

- informace o minulosti pronásledovatele (oběti);
- posouzení aktuálního psychosociálního stavu pronásledovatele (oběti);
- odhad budoucích rizikových faktorů u pronásledovatele (oběti).

Pro zhodnocení hrozby napadení oběti, v případě stalkingu spojenému s domácím násilím, byla vytvořena např. diagnostická metoda SARA DN. Jako strukturovaná pomůcka napomáhá především policistům, ale i pomáhajícím organizacím, které se dostanou do prvního kontaktu s obětí, ke kvalifikované prognóze násilí a managementu případu.⁸¹

---

⁷⁶ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 122.

⁷⁷ Srov. Týž. *Policejní psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 190–191.

⁷⁸ Srov. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly*, c. d., s. 139.

⁷⁹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, 87–88 s.

⁸⁰ Srov. Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 121.

⁸¹ Srov. *Metoda SARA DN* [online]. DONA linka [cit. 2011-02-09]. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=463>.

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA, INSTITUCE POMOCI A OSVĚTY

Kriminalizace stalkingu je nepochybně pozitivním krokem pro řešení konkrétních případů v praxi. Umožňuje chránit oběť a pro pachatele to znamená jak sankci, tak i šanci.⁸² Zvyšuje účinnost a dává větší jistotu v krocích jak Policii ČR, tak pomáhajícím organizacím problematiku nebezpečného pronásledování lépe uchopit.

3.1 Právní úprava stalkingu v České republice

Anti-stalkingová legislativa nemá v Evropě dlouhou tradici. Po její první vlně, která se v 90. letech prosadila v USA a Velké Británii, zasáhl tento trestněpolitický trend i některé další evropské země (např. Belgie a Nizozemsko). U našich německých a rakouských sousedů došlo k přijetí nových skutkových podstat stalkingu, v Rakousku roku 2006 a v Německu roku 2007, a zajištění výkonu a kontroly nad dodržováním příslušných zákazů a příkazů v souvisejících správních předpisech.⁸³

V polovině května roku 2008 doporučila Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů zavést trestní postih tzv. stalkingu (nebezpečného pronásledování). Tento kvalifikovaný námět byl také skutečně zapracován do vládního návrhu nového trestního zákoníku (dále jen TrZ), zákona č. 40/2009 Sb., který úspěšně prošel legislativním procesem a stal se součástí našeho právního řádu jako § 354 TrZ.⁸⁴ Dnem 1. 1. 2010 nabylo účinnosti ustanovení stíhající případy nebezpečného pronásledování:⁸⁵

- (1) „Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že
- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,
  - b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
  - c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
  - d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
  - e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

---

⁸² Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*, s. 231.

⁸³ Srov. VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, s. 259.

⁸⁴ Srov. VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, s. 332.

⁸⁵ *Zákony. II/2010 Sborník úplných znění zákonů obchodního občanského a trestního práva a souvisejících předpisů platných k 1. 1. 2010*. Český Těšín: Vydavatelství Poradce, 2010, s. 416.

a to jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní nebo

c) nejméně se dvěma osobami.“

Trestný čin nebezpečného pronásledování je zařazený mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (hlava X.), a to do podskupiny trestních činů narušujících soužití lidí (díl 5.). Jedná se o úmyslný přečin, nikoli zločin, neboť sazba činí i u jeho kvalifikované skutkové podstaty nejvýše tři roky. Toto ustanovení vyjadřuje zájem o ochranu nerušeného mezilidského soužití.⁸⁶ Dále se právní otázce věnuji v Příloze VI.

3.2 Pomáhající organizace

V mnoha případech je obsah právního systému pro jedince zcela neznámý, nepřehledný, zdoluhavý a frustrující. I při dobrém právním povědomí může mít pocit, že je v tomto systému zcela osamocen. Právě v takovém případě je nenahraditelná role profesních organizací, nestátních, neziskových organizací, které se zabývají poradenstvím, a můžou umožnit pomoc právního poradce.⁸⁷ Odbornou pomoc může oběť vyhledat v poradnách Bílého kruhu bezpečí, na DONA lince, v Intervenčních centrech, občanských poradnách, manželských a předmanželských poradnách nebo na psychiatrii či Policii ČR apod.

3.2.1 Bílý kruh bezpečí, o.s.

Bílý kruh bezpečí (dále jen BKB) je nepolitické humanitární sdružení s působností v České republice, založené v roce 1991. Poskytuje prostřednictvím odborného sociálního poradenství bezplatnou, nestrannou, diskretní a okamžitou první pomoc obětem trestných činů, svědkům a pozůstalým po obětech včetně morální a emocionální podpory.⁸⁸ BKB působí v osmi poradnách, a to v Brně, Českých Budějovicích, Liberci, Olomouci, Ostravě, Pardubicích, Plzni a Praze (viz Příloha VII.).

---

⁸⁶ Srov. VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, s. 261.

⁸⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 151.

⁸⁸ Srov. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Domácí násilí, Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-01-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/bily-kruh-bezpeci/r23>>.

Poslání BKB sleduje tři cíle, kterými jsou poskytovat přímou pomoc obětem a svědkům trestných činů, podílet se na prevenci kriminality a usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení. Přímá pomoc je postavena na osobním kontaktu s dvojicí konzultantů, právníka a odborníka na psychologickou pomoc.⁸⁹

BKB poté odkazuje na smluvené navazující služby, které mohou v kombinaci s pomocí BKB komplexně ošetřit problém klienta. K těmto navazujícím službám patří občanské, manželské a předmanželské a pedagogicko-psychologické poradny, psycholog, psychiatr, advokátní kanceláře, Policie ČR, státní zastupitelství, soudy, azylová zařízení, specializované neziskové organizace v místě, OSPOD, sociální a zdravotní odbory, probační a mediační služba, krizové centrum a další.⁹⁰

DONA linka je specializovaná celostátní služba telefonické krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím, je to nonstop linka v rámci Centrály BKB. Poskytuje okamžitou odbornou psychologickou, právní, organizační a morální podporu. Pracuje v nepřetržitém provozu a pomáhá každému, kdo se cítí ohrožen domácím násilím nebo je jeho svědkem. Pomáhá profesionálům, kteří při výkonu svého povolání přicházejí do prvního či opakovaného kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím.⁹¹

3.2.2 Intervenční centrum – pro osoby ohrožené domácím násilím

Od 1. 1. 2007 působí v České republice nová pracoviště poskytující pomoc osobám ohroženým domácím násilím, tzv. intervenční centra (dále jen IC; viz Příloha VIII.). IC byla jako specifická zařízení sociálních služeb začleněna do zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů zákonem č. 135/2006 Sb.⁹² Řada IC poskytuje pomoc obětem ex-partner stalkingu, kterému předcházelo domácí násilí.

IC je specializovaným sociálním zařízením, jehož činnost je zaměřena na přechodnou individuální odbornou pomoc (psychologickou a sociálně-právní pomoc) a nehmotnou podporu osobám ohroženým domácím násilím zejména v souvislosti s policejním vykázaním násilné osoby ze společného obydlí. Cílem práce IC je napomoci uživateli vyřešit krizovou životní situaci a vrátit se k běžnému životu. Cílovou skupinou jsou osoby ohrožené násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí. Může se jednat v souvislosti

⁸⁹ Srov. <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/bily-kruh-bezpeci/r23>> [online], c. d.

⁹⁰ Srov. KOZLOVÁ, L. *Osobní konzultace ze dne 21. 3. 2011*. Dostupné v mém archivu.

⁹¹ Srov. *DONA linka - Základní informace* [online]. DONA linka [cit. 2011-02-09]. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348>.

⁹² Srov. *Intervenční centra* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, posl. aktualizace dne 30. 1. 2009 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4228>>.

s vykááním násilné osoby ze společného obydlí podle § 44 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen PolZ) nebo osobám, které přicházejí do IC na základě vlastní iniciativy. Kromě toho zprostředkovává následnou pomoc, zejména sociální, zdravotní, psychologické a právní povahy.⁹³ V současné době v České republice funguje 15 intervenčních center, každé působí v rámci celého kraje.

3.3 Policie České republiky

Policie České republiky (dále jen Policie ČR) je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní též úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.⁹⁴

Anti-stalkingový zákon je důležitý. Díky němu je totiž problém zviditelněn a policie získává větší jistotu v krocích, které podniká. Postupuje ofenzivněji a její intervence je pak účinná. Stíhání stalkingu umožňuje, aby policie vstoupila do případu daleko dříve.⁹⁵

K významnému posílení ochrany oběti před stalkerem má sloužit i správné využití povinností a oprávnění policie tak, jak jsou zakotveny v PolZ. Problematika stalkingu se také týká ve spojitosti s předcházejícím domácím násilím např. u institutu vykáání. Jde o povinnost zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou, povinnost zajistit ochranu života, zdraví, svobody a majetku, oprávnění zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život nebo zdraví jiných osob anebo majetek, oprávnění odebrat zbraň agresivní osobě, použít donucovací prostředky k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby, majetku anebo k ochraně veřejného pořádku.⁹⁶

3.4 Média

Média jsou společenské instituce, které se ve velkém měřítku podílejí na zajišťování komunikace ve veřejné sféře, a tím přispívají k rozvoji, ustavování a proměnám kultury,

---

⁹³ Srov. *Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím při Diecézní charitě České Budějovice – základní informace* [online]. České Budějovice: Diecézní charita České Budějovice [cit. 2010-12-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=5>>.

⁹⁴ Srov. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky [cit. 2010-03-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>>.

⁹⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 91.

⁹⁶ Srov. VÁLKOVÁ, H. Stalking aneb Nebezpečné pronásledování, pracovní text určený pro interdisciplinární tým. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*, s. 144–145.

tedy sdílených významů, hodnot a výkladů světa. Média plní zejména informační, vzdělávací, zábavní, kulturní, sociální a politickou funkci. Rozlišuje se šestero účinků, mezi které patří kognitivní, citové a behaviorální účinky, vliv na postoje, fyziologické reakce a účinky z hlediska vztahu k hodnotám dané společnosti.⁹⁷

Podle Schetscheho se na vnímání reálnosti určitého problému výrazně podílí média. Zvýšenou pozorností dříve opomíjenému jevu vytvářejí ve veřejnosti dojem, že jde o problém všudypřítomný. Mediální kariéra problému prochází typickými stadii. Nejprve sdělovací prostředky upoutají pozornost dramatickým líčením konkrétních případů. Poté následují mediální vyjádření různých expertů. V jejich výkladech se objevují odborné informace a problém získává přesnější kontury. Laické osoby se stávají vůči danému jevu vnímavější a jsou schopny ho na základě informací z médií identifikovat i ve svém okolí. V dalším stadiu problém přijme široká veřejnost a nakonec i oficiální státní instituce, které ho začínají řešit. Medializace problému však oslovuje specifickým způsobem také nepravé oběti problému.⁹⁸

Nárůst případů stalkingu je ve shodě s rozmachem a širokou dostupností nejmodernějších telekomunikačních prostředků a někdy bývá ulehčen nedostatečnou ochranou osobních údajů.⁹⁹ Do povědomí české veřejnosti se problematika nebezpečného pronásledování dostává prostřednictvím sdělovacích prostředků, které čas od času informují o závažných případech stalkingu, zvláště pokud skončí smrtí oběti. Některými tragickými případy se zabývám v Příloze IX.

Dále prezentují různé programy, kterými se televizní stanice podílely na informovanosti o stalkingu. Například na televizní stanici NOVA v seriálu Ulice se během roku 2009–2010 odehrával ex-partner stalking mezi paní Jitkou Farskou a stalkerem panem Kukačkou. Na této problematice televize NOVA spolupracovala s BKB. Televize ČT2 uvedla velice palčivý dokument o pronásledování – Stalking¹⁰⁰, ve kterém vypovídali osoby pozůstalé po obětech. Televize ČT1 si pozvala v únoru 2010 do pořadu Sama doma jednatelku středočeského Intervenčního centra, která obeznamovala se stalkingem. Pořad Na stopě v březnu 2011 informoval o stalkingu, jako závažném problému, ke kterému se vyjadřovali odborníci z řad Policie ČR i BKB.

---

⁹⁷ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 52, 177–179.

⁹⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 108.

⁹⁹ Srov. VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, s. 335.

¹⁰⁰ Srov. *Stalking* [online]. Dokument o pronásledování, Česká televize, ivysílání, vysíláno dne 17. 10. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10303355531-stalking/>>.

4 POMOC OBĚTEM STALKINGU A INTERVENCE

Poskytnout obětem pronásledování účinnou pomoc a nalézt recept, jak stopnout chování pronásledovatele, není snadnou záležitostí. Je důležitá spolupráce, ale také sjednocení pohledu a přístupu různých profesionálů, jako jsou Policie ČR, odborníci z řad psychiatrů, psychologů, sociálních pracovníků, soudu a dalších institucí. Stalking nevymizí sám, ale potřebuje aktivní přístup oběti, které se otevírá prostor pro řešení problému cestou právní, odborného poradenství, terapie apod.¹⁰¹

4.1 Pomoc obětem stalkingu

K tomu, aby oběť našla vhodný postup k zastavení pronásledování, potřebuje obvykle odbornou pomoc. Jak jsem již zmínila, za účelem poskytování kvalitních služeb pro oběti stalkingu je potřeba, aby všechny instituce, které jsou v této oblasti zainteresovány, spolupracovaly a sjednotily svůj pohled a přístup k tomuto problému a tím předcházely sekundární viktimizaci vhodnou komunikací s obětí a podporou při zdravých způsobech vyrovnávání se s traumatickým zážitkem. Podceňování nebezpečnosti pachatele se pro oběť může stát osudným.¹⁰² Pro oběť skončí útrapy až v okamžiku, kdy se skutečně přestane obávat násilí ze strany pachatele. K tomu je nutné, aby pronásledovatel změnil nejen své chování, ale i své myšlení. Kde je to nezbytné, je třeba kombinovat sankce s terapeutickými opatřeními, které umožní pachateli zvládnout životní problémy, frustrace a podpoří ho ve vyhledávání nové životní perspektivy.¹⁰³

Každý případ stalkingu je individuální a je třeba ho posuzovat jednotlivě podle konkrétní situace. Vyžaduje tudíž individuální přístup při hledání vhodné intervence. Při rozhovoru s obětí je příhodné oddělit její interpretace od faktického popisu událostí. Důsledné zjišťování skutečností poskytne objektivní pohled na průběh stalkingu a umožňuje rozlišit falešné oběti od pravých. Řeší se tři základní otázky, zda jde skutečně o stalking, zda hrozí oběti nebezpečí fyzického napadení, vhodnou strategií intervence neboli management případu.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 123.

¹⁰² Srov. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ B. a kol. *Partnerské násilí*, s. 23.

¹⁰³ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 123.

¹⁰⁴ Srov. Týž. *Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. Zpravodaj BKB*, c. d., s. 6.

Komplexní pomoc se opírá o důkladné posouzení informací, které sdělí oběť pomáhajícímu o chování a aktivitě pronásledovatele, o svých dosavadních pokusech zamezit pronásledování, o všech dalších důležitých okolnostech (např. jak stalking začal, jak probíhá, jaké jsou rizikové faktory a také pozitivní faktory, které riziko ohrožení oběti tlumí atd.).¹⁰⁵ Obecně platí, že je třeba přihlížet k typu vztahu mezi pachatelem a obětí, k motivaci a osobnosti stalkera, ke konkrétním způsobům pronásledování, které stalker volí, a také ke zranitelnosti oběti.¹⁰⁶

Během rozhovoru se musí citlivě volit správný přístup pro snížení psychických následků trestného činu na oběť. Mezi obecné zásady pro jednání s obětí jakéhokoli trestného činu patří právo na informace, potřeba bezpečí, přiměřené důvěry a empatie. Dokud existuje pronásledování, je nutná zvláště podpora a zajišťování bezpečí oběti. Odborná podpora by měla obsahovat následující kroky:¹⁰⁷

- informování o podstatě stalkingu a jeho pachatelích, také o právech oběti a právních krocích, o průběhu vyšetřování ve všech jeho stádiích a dále o programech a místech, kde může vyhledat další pomoc či péči včetně jejich dostupnosti;
- podporu porozumění oběti vlastním reakcím a příznakům, podporu vyjadřování emocí. Ujistit ji, že její reakce patří ke snaze psychiky vyrovnat se s prožitým traumatem;
- normalizaci příznaků a potíží, odbourávání pocitů viny (hlavně u ex-partner stalkingu);
- usilování o dostatečnou empatii. Dát najevo pochopení pro obavy a trápení oběti, pro její výčitky a stud. Dát najevo úctu a respekt. Mít dostatek času na oběť;
- práci s častým pocitem obětí, že je nikdo nebere vážně. Dát jim najevo důvěru, což znamená nezpochybňovat příběh, který vypráví. Vysvětlit jí, proč se ptáme;
- obnovení víry ve vlastní schopnosti a obnovení iluze kontroly. Vypracovat spolu s obětí strategii na posílení pocitu bezpečí a schopnosti důvěřovat;
- restabilizaci pocitu identity a sebecitu a podporu při řešení hlavních problémů oběti;
- komunikaci s obětí jasnou a přehlednou v důstojném prostředí.

Při prvním kontaktu je třeba oběti sdělit, že momentální situace sice nevznikla její vinou, ale přesto by měla přijmout zodpovědnost za svou bezpečnost vhodným chováním a s pomocí pomáhajícího vypracovat bezpečnostní plán.¹⁰⁸ Těmto oblastem se blíže věnuji v kapitole 4.2.

---

¹⁰⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*, c. d., s. 6.

¹⁰⁶ Srov. Týž. *Forezní psychologie*, s. 227.

¹⁰⁷ Srov. Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 123–124.

Srov. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly*, c. d., s. 167.

¹⁰⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 125.

4.1.1 Druhy pomoci

Oběť nikdy zcela nezapomene na trestný čin. Na návrat do všedního života nemůže pasivně čekat, ale musí do zhojení utržených ran investovat svou vlastní energii a čas. Rodina by měla být místem bezvýhradné emocionální podpory oběti, pokud trestný čin nepřímou nepoškodil i blízké osoby. Rodinní příslušníci by měli také vhodně komunikovat s obětí a podporovat ji při zdravých způsobech vyrovnávání se s traumatickým zážitkem. Přitom míra úspěšnosti a rychlost „uzdravení“ je závislá na typech strategií, které oběť užívá k vyrovnání se s danou situací (coping strategies). Pro zvládnutí situace je vhodné včas vyhledat péči odborníků.¹⁰⁹

4.1.1.1 Policejní pomoc

Policie ČR poskytne v rozsahu své působnosti pomoc každému, kdo se na ni obrátí. Policisté jsou vždy povinni přijmout trestní oznámení a provést další služební úkony. Při systematickém a excesivním pronásledování je policie konfrontována se situací, která se vymyká obvyklé rutině. Neexistují přesné instrukce pro postup. Pro policii je při vyšetřování běžně rozhodující to, co se již stalo. V případech pronásledování je nutné přihlížet i k tomu, co by se mohlo stát a nepodceňovat závažnost případů. K dispozici je obvykle pouze výpověď vyděšené a traumatizované oběti, pro jejíž tvrzení bývá málo důkazů. Všeobecně se klade velký důraz na význam prvního kontaktu s obětí stalkingu. Policisté by měli dodržovat také zásady pro jednání s obětí a neshledávat ji odpovědnou za násilí. Policie ČR má podat všechny informace ke stalkingu, doporučeních pro zajištění bezpečí oběti, strategiích intervence a při zjevném ohrožení života poskytnout např. krátkodobou policejní ochranu.¹¹⁰ Dále má oběť odkázat na navazující služby, jako např. na BKB, se kterým má Policie ČR uzavřenou dohodu o spolupráci.¹¹¹

Úloha policie v oblasti stalkingu by měla být velice podobná jako u domácího násilí, neboť 49 % stalkerů patří mezi bývalé partnery. Spočívá zejména v intervenci (poskytnutí ochrany oběti), vyšetřování (shromažďování fakt a důkazů) a pomoci (zajištění řádné pomoci od jiných organizací). Dalšími úkoly jsou např. chránit bezpečnost osob a majetku, odhalovat trestné činy a zjišťovat jejich pachatele, konat vyšetřování o trestných činech, odhalovat přestupky, vést evidenci a statistiky potřebné pro plnění svých úkolů.¹¹²

---

¹⁰⁹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, c. d., s. 126–130.

¹¹⁰ Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 92–93.

¹¹¹ Srov. *Navazující služby v ČR* [online]. Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=259>.

¹¹² Srov. *Policie* [online]. Stop násilí – Policie ČR [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/policie.html>>.

4.1.1.2 Poradenství pomáhajících organizací

Z poradny si oběť stalkingu odnáší konkrétní a reálná doporučení, jak má dál postupovat, aby dosáhla svého cíle. Výhodou je, když pomáhající dovedou kombinovat právní kroky se sociálně-psychologickou pomocí. V závažných případech stalkingu neexistuje snadné a rychlé řešení, je nutné kombinovat represivní i terapeutické či podpůrné strategie vůči pronásledovateli.¹¹³

Poskytování poradenských služeb pro oběti násilí a trestných činů zahrnuje základní a odborné sociální poradenství, odborné právní a psychologické poradenství, psychosociální podporu, krizovou pomoc a telefonickou krizovou pomoc, vyjednávání s dalšími stranami dle potřeb klienta, zprostředkování kontaktů na služby návazné péče a dalších služeb dle konkrétní situace a potřeb klienta (ubytování, sociální, zdravotní, právní pomoc atd.) a služby dle individuálních potřeb klienta (doprovod na jednání, aktivní pomoc při sestavování dokumentů a podání, podpora při získávání peněžité pomoci od státu aj.).¹¹⁴

Sociální poradenství

Prostřednictvím sociálního poradenství získává oběť dostatek informací o možnostech a způsobech řešení její obtížné sociální situace, o subjektech, které sociální pomoc poskytují, o podmínkách poskytování pomoci a jednotlivých formách, včetně sociálních služeb. Součástí může být i terapeutická činnost a poradenství po telefonu.¹¹⁵

Při prvním kontaktu s obětí stalkingu je důležité poskytnout také okamžitou krizovou pomoc. Tou rozumíme „*terénní, ambulantní nebo pobytovou službu na přechodnou dobu poskytovanou osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Krizová intervence je tedy rychlá psychologická a sociální pomoc člověku, který se ocitl v krizové situaci a nedokáže ji zvládnout vlastními silami*“.¹¹⁶

Oběti často mají přání řešit konflikt, avšak nikoli nutně prostředky trestního práva. Jejich pozornost je upřena na obnovu nerušeného soukromí. Pro pomáhajícího to znamená, že by měl upřednostnit neformální způsoby řešení konfliktů a pomoci. Oběti vyžadují praktickou i duševní podporu, která je posílí. Základem komunikace s nimi musí být

¹¹³ Srov. *Nebezpečné pronásledování* [online]. Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-01-06]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=292>.

¹¹⁴ Srov. *Pomoc obětem násilí a trestných činů ve Středočeském kraji* [online]. Pomoc obětem násilí a trestných činů. Publikováno v DOC [cit. 2011-02-09]. Dostupné na WWW: <<http://pomocobetem.cz/ostatni/kestazeni.php?dwnpath=&upfold=1&qmzi=49>>, s. 7.

¹¹⁵ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 212.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 98.

předpoklad, že nejsou odpovědné za násilí.¹¹⁷ Měli by mimo jiné získat informace o strategiích řešení stalkingu, doporučeních a s pomáhajícím vytvořit bezpečnostní plán.

Psychologická intervence

V psychologické intervenci poskytované oběti trestných činů platí základní zásady a principy krizové či viktimologické intervence pro jednotlivé stavy.¹¹⁸

Oběť v akutním stavu těsně po činu. Traumatická událost radikálně zraňuje psychickou integritu oběti. Psychologická pomoc i následná terapie akutního traumatu směřují k psychické stabilizaci oběti, ke zmírnění stresových stavů a příznaků. Usilují o nastartování přirozených pochodů zpracování zážitků a zaměřují se na povzbuzení vlastních sil oběti. Psychologická první pomoc se opírá o tři základní prvky, kterými jsou informace, intervence a identifikace rizikových osob.¹¹⁹

Oběť ve stabilizovaném stavu v různých fázích po činu. Případná psychologická pomoc vychází ze zásad, mezi které se řadí podpoření ventilace emocí, normalizování následků trestného činu, podpoření ozdravných pochodů, mobilizování vlastních zdrojů oběti, poskytnutí informací a navrácení ke všednímu dnu (orientování se na budoucnost).¹²⁰

Následná psychologická péče. Jedná se o opakovaný a dlouhodobější kontakt s obětí zaměřený většinou na terapeutickou práci. Následná psychologická péče může mít podobu kterékoli formy psychologické pomoci v krizi, a to prezenční či distanční.¹²¹

Právní poradenství

Vliv působení práva má funkci preventivní a současně donucovací. Při pomoci oběti stalkingu jde zvláště o zákon trestní, trestní řád, zákon o přestupcích a dalších zákonech, které ovlivňují či zasahují do samotného procesního řízení. Základním obsahem právního poradenství je nabídnutí možnosti dalších kroků, včetně vysvětlení faktického obsahu, dopadu a souvislostí a respektování práva volby oběti. V rámci poradenství zahrnující orientaci v systému a odborných rad k uplatnění svých práv by měla být oběť seznámena i se soudní institucí co se týče jejího obsazení, funkce a role.¹²² Poradce také může poradit např. se získáním náhrady škody (v civilním řízení) či peněžité pomoci státu obětem trestné činnosti (v trestním řízení). Napomáhá oběti vytvořit předběžné opatření

---

¹¹⁷ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 240–241.

¹¹⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 130.

¹¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 131–134.

¹²⁰ Srov. Tamtéž, s. 135–138.

¹²¹ Srov. Tamtéž, s. 139–140.

¹²² Srov. Tamtéž, s. 151.

nebo trestní oznámení. Tento krok je z pohledu oběti šancí na ukončení pronásledování, ale může ve výjimečných, zvláště úporných případech obsahovat i rizika.¹²³

Oběť v postavení poškozeného by měla být seznámena s několika základními skupinami práv obětí. Mezi ně patří právo na informace, na ochranu, na pomoc a právní zastoupení, právo na odškodnění a na aktivní účast v trestním řízení.¹²⁴

4.2 Strategie intervence

Strategii je vždy nutné přizpůsobit individuálním podmínkám, tzn. osobnosti a zranitelnosti oběti, ale také motivaci a osobnosti pronásledovatele a povaze pronásledování. V zásadě existují pro oběť dvě hlavní strategie řešení případů stalkingu:¹²⁵

- defenzivní strategie jsou založeny na eliminaci kontaktu s pronásledovatelem ze strany oběti. Oběť jde pronásledovateli z cesty a dělá vše proto, aby mu zmizela ze zorného pole. Na veškeré pokusy pronásledovatele o kontakt nereaguje (tzv. strategie nulové reakce). K typickým krokům defenzivní strategie patří změna telefonních čísel, změna životního způsobu (oběť například přestane ve volném čase navštěvovat oblíbená místa relaxace), změna adresy (přestěhování), změna zaměstnání atd. Je pochopitelné, že tuto strategii prožívá oběť jako neférovou a nespravedlivou, protože pro ni znamená vynucené omezení;
- ofenzivní strategie se naopak vyznačuje tím, že vždy znamená určitou konfrontaci s pronásledovatelem. Oběť již podniká aktivní a oficiální kroky vůči pachateli ať už v rámci civilního (zejména žaloba na ochranu osobnosti) či trestního práva (trestný čin nebezpečného pronásledování, nebo alespoň přestupek). Může jít též o opatření, která na žádost oběti přijímá zaměstnavatel, a směřují k ochraně oběti na pracovišti.

4.2.1 Obrana proti stalkingu

Pro ukončení stalkingu se předpokládá vhodné chování oběti, která by neměla podceňovat žádné riziko. Uvádím základní doporučení, která mohou přispět ke zlepšení situace oběti.¹²⁶

Přerušeni kontaktů. Oběť musí dát jasně a jednoznačně stalkerovi najevo, že nemá o jeho projevy zájem. Téměř vždy je však vhodné doporučit na prvním místě okamžité a úplné přerušeni kontaktu s pronásledovatelem. Oběť by měla respektovat strategii

¹²³ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Nebezpečné pronásledování: jak ho poznat? *Právo a rodina*, s. 3.

¹²⁴ Srov. VEDRA, V. *Práva poškozeného v trestním řízení (základní informace)*. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, s. 7–17.

¹²⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*, c. d., s. 6.

¹²⁶ Srov. Týž. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 124.

nulové reakce. Jakákoliv, byť i odmítavá odpověď na pokusy pronásledovatele o kontakt je pro něj povzbuzením.¹²⁷

Vyhnout se setkání, jít stalkerovi z cesty. Oběti považují za nespravedlivé změnit své životní návyky a omezit se proti své vůli. Změna životních návyků znamená přerušení původních kontaktů a další podstatná sociální omezení. Oběť má pod kontrolou pouze své vlastní chování, jeho změnou může nepřímo ovlivnit i chování stalkera tak, že pronásledování vyhasne. Musí se vyvarovat i tzv. poslední schůzce.¹²⁸

Shromáždění, dokumentace a uchovávání důkazů o pronásledování. Správná strategie spočívá v dokumentaci a archivaci všech stalkerových aktivit jako jsou dopisy, SMS, záznamy telefonátů, e-maily, fotografie či dárky nebo např. zaznamenat postávání před bydlištěm, vyfotit poničený osobní majetek. Důkazy je důležité uchovat na bezpečném místě. Takto zaznamenané informace jsou cenné pro eventuální právní postup ve věci, pro policii, ale i pro posouzení rizik další eskalace.¹²⁹

Vyhledávání informací. Potencionálně ohrožená osoba by měla již v počátečních stadiích vyhrožování hledat informace o tom, jak se bránit a jak situaci řešit. Takové informace může získat v různých psychologických a občanských poradnách a na místech zabývajících se poskytováním pomoci obětem trestných činů. Cenné informace mohou poskytnout také psychiatrická zařízení, mediační a probační služba, soudy a sociální pracovníci na úřadech. Není nutné ihned kontaktovat Policii ČR.¹³⁰

Stalking zveřejnit a informovat o něm okolí. Včasné zveřejnění stalkingu v privátním i pracovním prostředí zvyšuje možnost ochrany oběti. Brání manipulaci stalkera s jejím okolím. Řadí se do ofenzivní strategie, která posiluje u oběti pocit vlastní síly a kompetence.¹³¹

Hledat pomoc a podporu. Je považováno za aktivní strategii. Pomoc a podpora zvenku zprostředkovává oběti objektivní pohledy na její pocity. Posiluje její zdroje pro nalezení vhodných strategií řešení.¹³²

Rozhovor třetí osoby s pronásledovatelem. V úvahu přichází pouze rozhovor s agresorem, který vede vhodná třetí osoba, není-li v blízkém vztahu k oběti. Cílem rozhovoru je rozbor pravděpodobných rizik hrozící oběti a pokus o stopnutí pronásledování. Rozhovor může stalkerovi signalizovat, že oběť vyšla se svým

---

¹²⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 124.

¹²⁸ Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 90.

¹²⁹ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven*, c. d., s. 55.

¹³⁰ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 124.

¹³¹ Srov. Týž. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 90.

¹³² Srov. Tamtéž, s. 90.

problémem ven, a tak pochopit, že jeho chování je veřejně známé a nežádoucí. Ale mohou se tím také zvýšit jeho destruktivní úmysly.¹³³

Posouzení zranitelnosti oběti. Myslí se tím to, zda je oběť v důsledku různých okolností pro agresora snadno a lehce dostupná.¹³⁴

4.2.2 Bezpečnostní plán

Pomáhající by měl spolu s obětí vypracovat bezpečnostní plán, který za daných okolností minimalizuje rizika pokračujícího stalkingu, včetně eventuálního napadení pronásledovatelem. Důležité je, aby oběť měla naplánovanou únikovou cestu a místo, kam půjde. Měla by být domluvená s přáteli nebo sousedy na znamení pomoci a vzájemném postupu v případě, že vznikne krizová situace. Také by měla mít sbalenou pohotovostní tašku s penězi, doklady, důkazy pronásledování, důležitými dokumenty aj.¹³⁵

Kdykoliv je to pro oběť možné, neodmítat doprovod a vždy dát někomu vědět, kam jde a kdy se vrátí. V případě, že je oběť sama nepodceňovat situace, kdy se nezdá být něco v pořádku. Volat o pomoc, běžet k lidem a hledat u nich ochranu. Následně zavolat Policii ČR. Pokud pronásleduje pachatel auto oběti, stisknout houkačku nebo alarm, aby pachatele vystrašila, zastavit nejlépe přímo na Policii ČR nebo u nejbližšího obchodu či jiného místa, kde je hodně lidí a zavolat pomoc. Nosit u sebe mobilní telefon s důležitými telefonními čísly např. předvolbou tísňového volání na policii a známé. Dále mít u sebe legální prostředky pro svoji obranu (pepřový sprej, alarm aj.).¹³⁶

Oběť by měla volit jiné trasy, časy, zvyky, odlišné od těch, které pronásledovatel zná a využívá je (jiné nákupní centrum, vyměnit zámek, založit si jinou e-mailovou adresu, popř. změnit bydliště či zaměstnání). Volit pečlivě svého budoucího partnera. V autě by měla mít plnou nádrž benzínu, obměňovat cesty do práce a denní rozvrh.¹³⁷

Neposkytovat nikomu, kromě důvěryhodných osob, informace o svých plánech, o svém novém telefonním čísle apod. Vyvarovat se telefonátům na telefonní čísla, za která se neplatí. Nastavit záznamník tak, aby mohl nahrávat hovory při zvednutí telefonu. Při objednávkách neužívat domácí adresu, opatřit si P.O.Box. Nepřijímat nečekané balíky.¹³⁸

¹³³ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestních činů*, c. d., s. 125.

¹³⁴ Srov. Tamtéž, s. 124.

¹³⁵ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*, c. d., s. 246–247.

¹³⁶ Srov. *Bezpečnostní plán* [online]. Domáci násilí, Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/bezpecnostni-plan/r104>>.

¹³⁷ Srov. VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem kriminality v České republice*. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2010, s. 45.

¹³⁸ Srov. *Stalking – nebezpečné pronásledování* [online]. Policie České republiky [cit. 2011-02-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/stalking-nebezpecne-pronasledovani.aspx>>.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

Již v teoretické části jsem se dotkla toho, že poskytnout obětem pronásledování účinnou pomoc a nalézt recept, jak stopnout chování pronásledovatele, není snadnou záležitostí. Pro běžného občana, který je podle amerických průzkumů nejvíce postižen tímto problémem, je důležité pro včasné poskytnutí pomoci a eliminaci následků vědět o této problematice, na koho se obrátit a jak se účinně bránit.

V rámci své bakalářské práce jsem realizovala průzkum, ve kterém jsem se zabývala tím, jak je laická veřejnost v Českých Budějovicích obeznámena s problematikou a pomocí stalkingu. Po interpretaci výsledků následuje diskuze, kde jsou porovnávány získané teoretické a praktické poznatky.

5.1 Cíl průzkumu

V praktické části práce jsem si stanovila následující cíle:

- Cíl 1.: Zjistit, jak je informována laická veřejnost v Českých Budějovicích o samotném problému stalkingu.
- Cíl 2.: Zjistit, zda laická veřejnost v Českých Budějovicích dokáže charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu.

5.2 Stanovení hypotéz

Pro svůj průzkum jsem si zvolila dvě hypotézy, které budu následně ověřovat:

- Hypotéza č. 1: Předpokládám, že laická veřejnost v Českých Budějovicích je informována o stalkingu.
- Hypotéza č. 2: Domnívám se, že laická veřejnost v Českých Budějovicích dokáže charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu.

5.3 Metodika průzkumu

K průzkumu jsem použila matematicko-statistickou metodu, kterou jsem uskutečnila pomocí kvantitativní techniky dotazníku, metodou dotazování. Dotazníky byly anonymní a dobrovolné.

„Dotazník je vysoce efektivní technika, která může postihnout velký počet jedinců při relativně malých nákladech a v poměrně krátkém čase. Dotazník klade nároky

na ochotu dotazovaných.“¹³⁹ „Jedná se o písemný doklad, formulář, předem připravený a standardizovaný ve smyslu jednotného použití, sloužící k záznamům o vyjádřeních dotázaných osob k nejrůznějším otázkám.“¹⁴⁰

Dotazník (viz Příloha X.) obsahuje 9 otázek, které jsou sestaveny tak, aby získané informace byly nápomocné k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Bylo kladeno 6 uzavřených a 3 otevřené otázky. V závěru byly použity identifikační otázky, zaměřené na pohlaví, věk a vzdělání.

Za pomoci osobního dotazování jsem získala z kvótního výběru respondentů mezi 20. až 50. rokem v Českých Budějovicích 153 relevantních dotazníků, z toho 41 od mužů a 112 od žen. Sběr dat jsem prováděla přímo v ulicích města České Budějovice v měsíci říjnu a listopadu roku 2010. Vzhledem k osobnímu dotazování a vyplňování byla návratnost správně vyplněných dotazníků 100 %.

Data, která byla sebrána, jsou zpracována graficky a ve formě tabulek a grafů v počítačových programech Microsoft Office Word a Microsoft Office Excel.

5.4 Cílová skupina

Cílová skupina, na kterou jsem se zaměřila, byli muži a ženy od 20 do 50 let ve městě České Budějovice. Tato věková skupina tvoří nejpočetnější skupinu ohroženou stalkingem. Můžeme ji charakterizovat jako „*období dospělosti, které se vyznačuje biologickými a psychosociálními znaky. Biologicky je vázáno na zrání, tj. na věk. Za nejvýznamnější psychické znaky dospělosti lze považovat samostatnost, relativní svobodu vlastního rozhodování a chování, spojenou se zodpovědností ve vztahu k druhým lidem, se zodpovědností za svá rozhodnutí i činy.*“¹⁴¹

5.5 Vyhodnocení a interpretace získaných dat

Údaje získané z dotazníků jsem rozčlenila z hlediska obsahu na dvě části, a to na otázky týkající se informovanosti o samotném problému stalkingu a charakterizování způsobů pomoci obětem stalkingu. Získaná data jsem vzhledem k počtu 153 vyplněných dotazníků a pro lepší orientaci převedla na procenta. Výsledky jsem znázornila pomocí tabulek nebo grafů a následně jsem je interpretovala.

---

¹³⁹ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost, příručka pro uživatele*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993, s. 141.

¹⁴⁰ MIŠOVIČ, J. *Od A do Z ve výzkumech veřejného mínění*. 1. vyd. [Divišov]: OREGO, 2010, s. 18.

¹⁴¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, s. 301.

5.5.1 Informovanost o stalkingu

Průzkum byl zahájen otázkou: „*Víte, že existuje v naší společnosti fenomén jménem stalking?*“ Odpovědi jsou uvedeny v tabulkách č. 1, 2 a 3.

Tabulka č. 1: Povědomí o existenci stalkingu 1.

Odpověď	Celkem (v %)	Muži (v %)	Ženy (v %)
Ano	58	51	60
Ne	42	49	40

Zdroj: vlastní průzkum

Z uvedené tabulky vyplývá, že celkem slyšelo o existenci fenoménu jménem stalking 58 % dotázaných. Mezi muži mírná nadpoloviční většina byla seznámena s tímto pojmem někdy v minulosti. Ženy byly obeznámeny s tímto pojmem ve větším měřítku, jednalo se o 60 %. Naproti tomu 42 % z celkového počtu o této problematice dosud neslyšela.

Tabulka č. 2: Povědomí o existenci stalkingu 2.

Odpověď	Celkem (v %)	20–29 (v %)	30–39 (v %)	40–50 (v %)
Ano	58	71	47	34
Ne	42	29	53	66

Zdroj: vlastní průzkum

Odpovědi dokazují, že nejvíce respondentů, kteří o existenci fenoménu jménem stalking v naší společnosti ví, je v nejmladší skupině 20–29. Naopak nejméně obeznámeni byli respondenti 40–50ti letí.

Tabulka č. 3: Povědomí o existenci stalkingu 3.

Odpověď	Celkem (v %)	Základní (v %)	Učňovské (v %)	Středoškolské (v %)	Vysokoškolské (v %)
Ano	58	0	16	56	90
Ne	42	100	84	44	10

Zdroj: vlastní průzkum

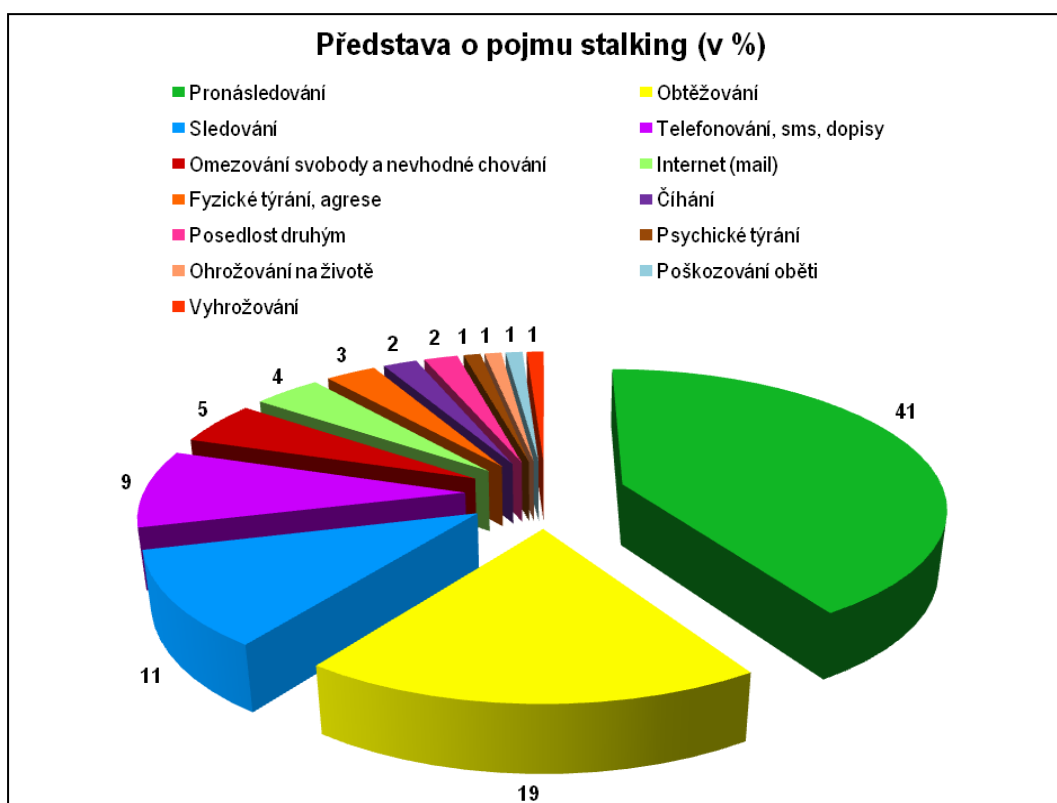
Výsledky této otázky jasně ukazují, jaké povědomí o existenci stalkingu mají respondenti vzhledem k jejich vzdělání. Lidé se základním a učňovským vzděláním jsou

s tímto pojmem nejméně seznámeni, zato 90 % vysokoškolsky vzdělaných občanů o stalkingu již slyšela.

Pokud respondenti zodpověděli otázku záporně, nepokládala jsem jim již následujících pět otázek, ale jen identifikační. Jestliže respondenti odpověděli na předchozí otázku kladně, položila jsem jim následující podotázky.

„Co si představujete pod pojmem stalking?“ Zde měli respondenti volně odpovídat. Odpovědi jsem znázornila v grafu č. 1.

Graf č. 1: Vyjádření představy o pojmu stalking

Zdroj: vlastní průzkum

Nejvíce respondentů si pod pojmem stalking představuje pronásledování, ale také vyslovovali některé příklady typických způsobů chování pronásledovatele. Z uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce zastoupené odpovědi byly pronásledování 41 %, obtěžování 19 % a sledování 11 %. Rovněž se 9 % shodlo na telefonování, sms a dopisech. Následovalo omezování svobody a nevhodné chování 5 %. Celkem bylo zapojeno 21 mužů a 67 žen. Zaznamenané odpovědi byly většinou vícečetné, ale výstižné. Ze získaných odpovědí na tuto otázku je patrná bohatá paleta možných odpovědí.

Znění další otázky je následující: „*Myslíte si, že by se měla zvýšit informovanost o stalkingu?*“ Odpovědi přináší tabulka č. 4. Podle věku a vzdělání nebyly patrné žádné výrazné rozdíly, tyto tabulky č. 5, 6 jsou uvedeny v Příloze XI.

Tabulka č. 4: Postoj ke zvýšení informovanosti 1.

Odpovědi	Celkem (v %)	Muži (v %)	Ženy (v %)
Ano	96	95	96
Ne	4	5	4

Zdroj: vlastní průzkum

Kladné odpovědi na zvýšení informovanosti byly vysoké. Respondenti souhlasili s tím, že by se měla zvýšit informovanost o stalkingu. Odpovědi mužů a žen se příliš nelišily.

Shrnutí

V první části jsem sondovala, jaká je informovanost o stalkingu u laické veřejnosti mezi 20. až 50. rokem v Českých Budějovicích. Podle výsledků průzkumu je patrná mírná nadpoloviční většina. Z celkového počtu 153 respondentů se vyjádřilo kladně 58 % na otázku, zda vědí, že existuje v naší společnosti fenomén jménem stalking. Pro ubezpečení, že danému fenoménu rozumí, pokládala jsem otázku na bližší specifikaci pojmu. Mezi nejčastější odpovědi patřilo pronásledování, obtěžování a sledování aj.

5.5.2 Způsoby pomoci obětem stalkingu

V této části jsem se zabývala otázkou: „*Víte, že existuje možnost pomoci obětem stalkingu?*“ Odpovědi přináší následující tabulky č. 7 a 8. Podle vzdělání se nevyskytovaly žádné výrazné rozdíly, tato tabulka č. 9 je uvedena v Příloze XI.

Tabulka č. 7: Náзор na existenci možnosti pomoci obětem stalkingu 1.

Odpověď	Celkem (v %)	Muži (v %)	Ženy (v %)
Ano	67	67	67
Ne	33	33	33

Zdroj: vlastní průzkum

Z uvedené tabulky plyne, že odpovědi mužů i žen jsou úplně shodné.

Tabulka č. 8: Názor na existenci možnosti pomoci obětem stalkingu 2.

Odpověď	Celkem (v %)	20–29 (v %)	30–39 (v %)	40–50 (v %)
Ano	67	70	56	66
Ne	33	30	44	34

Zdroj: vlastní průzkum

Výsledky této otázky ukazují, že nadpoloviční většina ví o možnosti pomoci obětem stalkingu. Dá se říci, že rozdělení do věkových skupin poukazuje na mírný pokles v informovanosti o existenci možnosti pomoci. Nejmladší skupina 20–29 je nejvíce informovaná o této možnosti, a to v 70 %. Jen 30 % dotázaných odpovědělo záporně. Druhou nejinformovanější skupinou byli 40–50ti letí. Nejméně informovaní byli lidé ve věku 30–39.

Předpokladem pro následující dvě podotázky je kladná odpověď na předchozí otázku. Pokud respondenti zodpověděli tuto otázku záporně, nepokládala jsem jim další dvě otázky.

Následující otázka zní: „*Kde se poskytuje pomoc obětem stalkingu?*“ Zde mohli respondenti volně odpovídat. Odpovědi jsou vyznačené v následující tabulce č. 10 a grafech č. 2 a 3. Podle vzdělání se nevyskytovaly žádné výrazné rozdíly, tento graf č. 4 je uveden v Příloze XI.

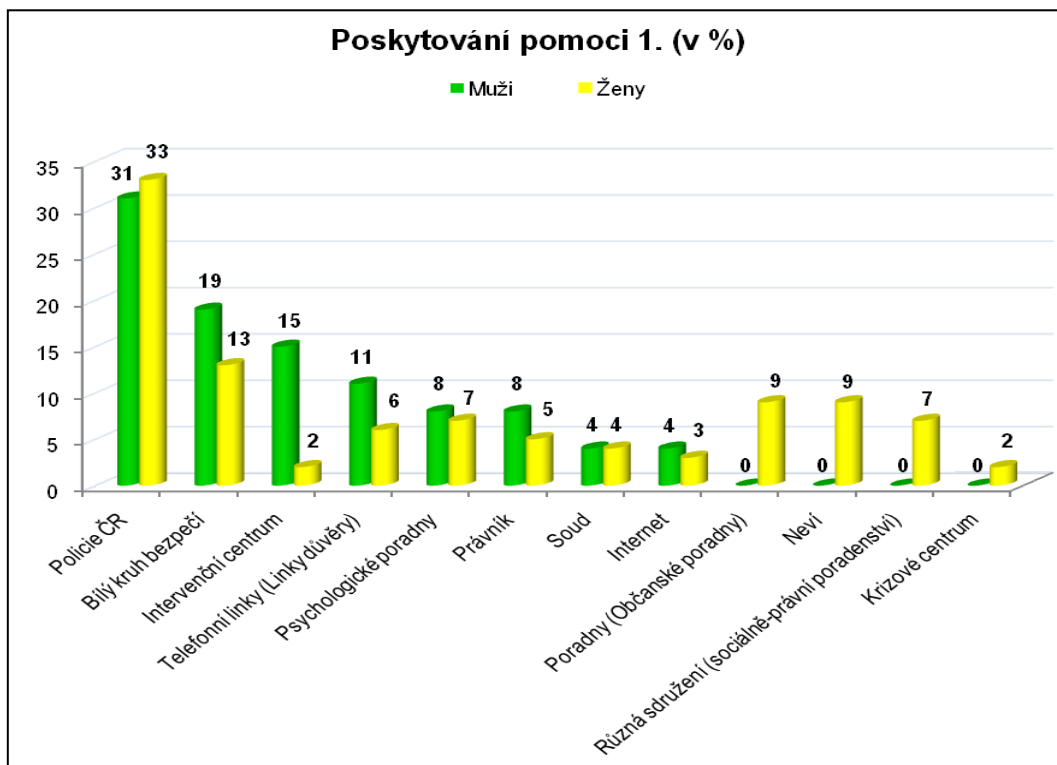
Tabulka č. 10: Poskytování pomoci obětem stalkingu

Odpověď	Celkem (v %)
Policie ČR	32
Bílý kruh bezpečí	14
Telefonní linky (Linky důvěry)	8
Psychologické poradny	8
Poradny (Občanské poradny)	7
Právník	6
Různá sdružení (sociálně-právní poradenství)	6
Neví	6
Intervenční centrum	5
Soud	4
Internet	3
Krizové centrum	1

Zdroj: vlastní průzkum

Tato otázka byla konkrétně zaměřena na výčet složek pomoci obětem stalkingu. Celkem jsem získala 121 odpovědí od 59 respondentů. Celkové údaje ukázaly, že Policie ČR tvořila 32 % odpovědí respondentů, 14 % Bílý kruh bezpečí a 8 % telefonní linky s psychologickou poradnou.

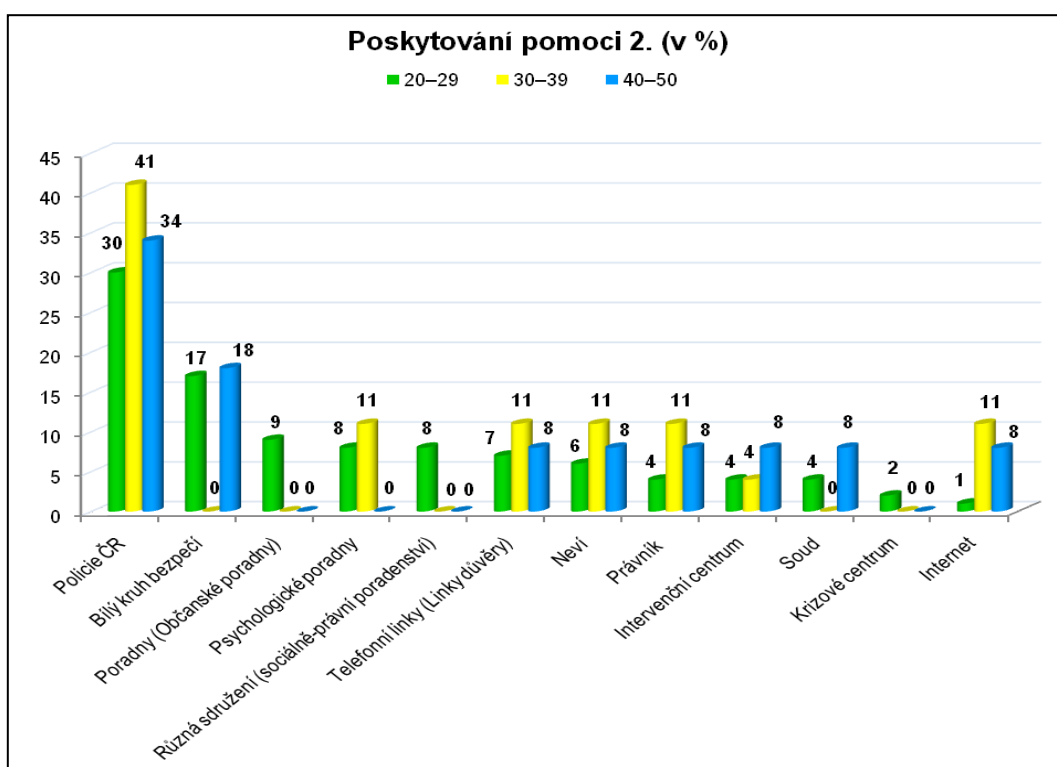
Graf č. 2: Poskytování pomoci obětem stalkingu 1.

Zdroj: vlastní průzkum

Mezi nejčastější odpovědi bylo obrácení se na Policii ČR, tato hodnota tvořila jak u mužů, tak u žen 1/3 všech odpovědí. V pořadí druhou společnou odpovědí byla volena možnost obrátit se na Bílý kruh bezpečí, a to 19 % u mužů a 13 % u žen. Další varianty byly již rozdílné. Muži by dále hledali pomoc v Intervenčním centru 15 %, na telefonních linkách 11 % a v psychologické poradně nebo u právníka 8 %. Ženy by naopak vyhledávaly pomoc v poradnách 9 % nebo by nevěděly, kam zajít 9 %, dále zmiňovaly různá sdružení 7 % nebo psychologické poradny 7 %.

Graf č. 3: Poskytování pomoci obětem stalkingu 2.

Zdroj: vlastní průzkum

Jako nejčastější odpověď u každé věkové skupiny zazněla Policie ČR. Tuto odpověď volilo 30 % z nejmladší věkové skupiny 20–29, u skupiny 30–39 to bylo 41 % a poslední nejstarší skupina 40–50 by se obrátila v 34 %. Další varianty byly již různé. Skupina 20–29 by dále hledala pomoc v Bílém kruhu bezpečí 17 %, poradnách 9 % a v psychologických poradnách a různých sdruženích 8 %. Skupina 30–39 by se obrátila v 11 % na psychologické poradny, telefonní linky, právníka, Internet, nebo by nevěděla, kde má hledat pomoc. Poslední skupina by vyhledala pomoc v Bílém kruhu bezpečí 18 %, dále např. by zavolala na telefonní linky 8 % nebo by se poradila s právníkem 8 %.

Na předchozí otázku navazuje poslední otázka: „*Jakým způsobem se jim poskytuje pomoc?*“ Na tuto otázku odpovídali respondenti volně. Odpovědi jsou uvedené v následující tabulce č. 11 a grafech č. 5, 6. Podle vzdělání se nevyskytovaly žádné výrazné rozdíly, tento graf č. 7 je uveden v Příloze XI.

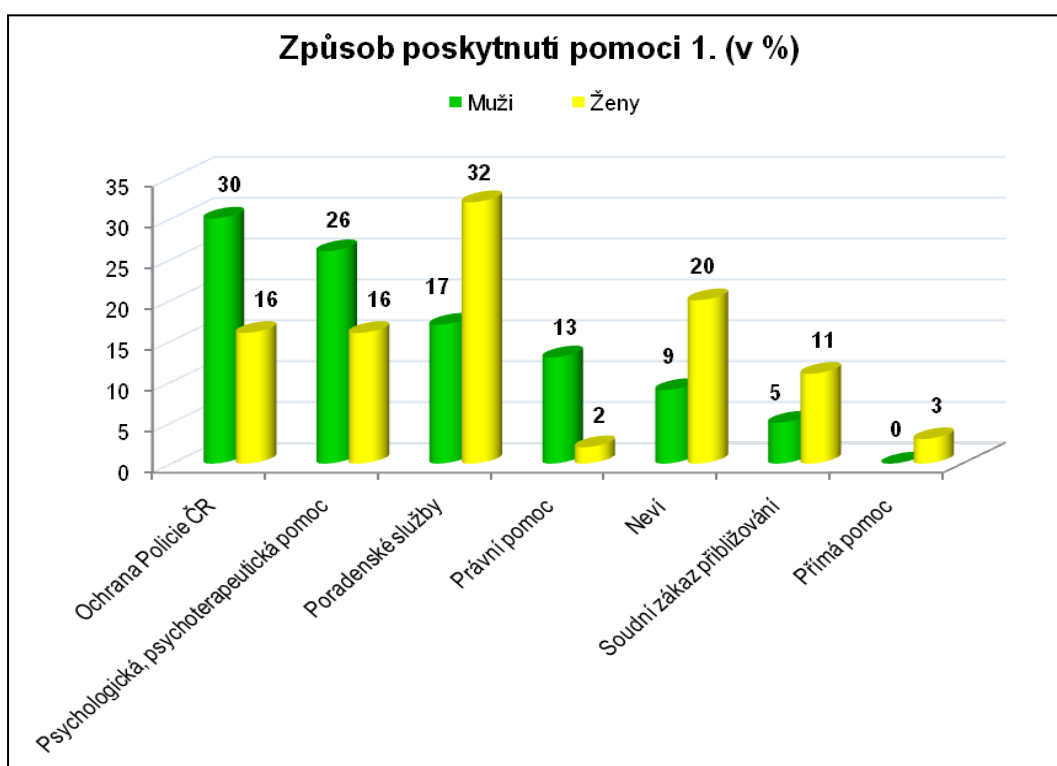
Tabulka č. 11: Způsob poskytnutí pomoci oběti

Odpověď	Celkem (v %)
Poradenské služby (podání informací, odkaz na specializované zařízení)	29
Ochrana Policie ČR (podpora a zajištění bezpečí oběti, kontrola pachatele)	20
Psychologická, psychotherapeutická pomoc	18
Neví	17
Soudní zákaz přiblížování	9
Právní pomoc	5
Přímá pomoc (osobní, telefonní nebo písemný kontakt)	2

Zdroj: vlastní průzkum

Tato otevřená otázka vedla záměrně respondenty k tomu, aby se zamysleli nad tím, co může oběť stalkingu v těchto institucích očekávat. Byla cíleně zaměřena na pojmenování způsobů, jakými pomáhají předchozí zjištěné instituce obětem stalkingu. Dohromady jsem shromáždila 87 odpovědí od 59 respondentů. Celková data ukázala, že podle 29 % odpovědí by respondenti očekávali poradenské služby a ochranu Policie ČR ve 20 %.

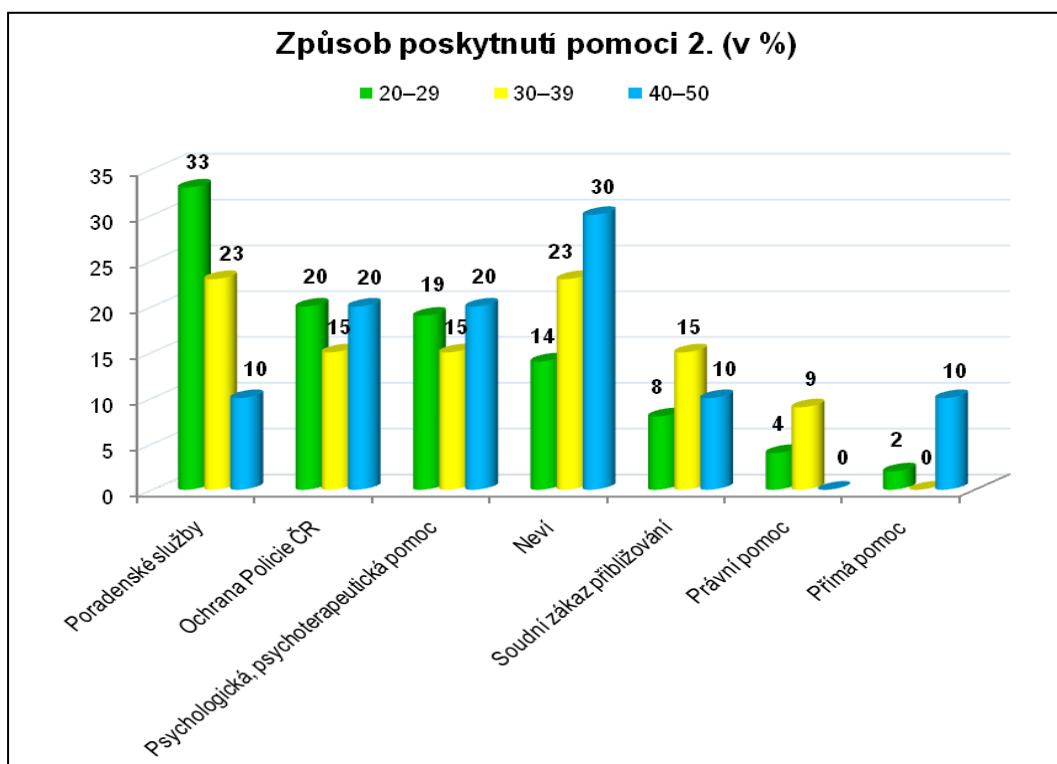
Graf č. 5: Způsob poskytnutí pomoci oběti 1.

Zdroj: vlastní průzkum

Mezi nejčastější odpovědi u mužů patřila ochrana Policie ČR 30 %, následovala psychologická, psychoterapeutická pomoc 26 %, pak poradenské služby 17 %. U žen zahrnovala 1/3 odpovědi poradenské služby. Ve 20 % by nevěděli, jakou pomoc by oběť mohla získat. Dále byly odpovědi s 16 % ochrana Policie ČR a psychologická, psychoterapeutická pomoc.

Graf č. 6: Způsob poskytnutí pomoci oběti 2.

Zdroj: vlastní průzkum

Zaměřením na věkové skupiny můžeme vidět různé odpovědi poskytnutí pomoci. Z tohoto grafu je patrné, že nejvíce je zastoupené u nejmladší skupiny poskytnutí poradenských služeb, a to jednou třetinou. Dále by očekávali ochranu od Policie ČR ve 20 % a psychologickou, psychoterapeutickou pomoc v 19 %.

Poměrně velký počet odpovědí ve druhé (23 %) a třetí (30 %) skupině nevědělo, co očekávat, jaká pomoc by jim byla poskytnuta. Věková skupina 30–39 by nadále předpokládala poradenské služby ve 23 % a ochranu od Policie ČR, psychologickou, psychoterapeutickou pomoc či soudní zákaz přiblížování v 15 %. Mezi další početné odpovědi pro věkovou skupinu 40–50 patřily ochrana Policie ČR, psychologická, psychoterapeutická pomoc, a to ve 20 %.

Shrnutí

Druhá část dotazníku se týkala charakterizování způsobů pomoci obětem stalkingu. Respondenti byli dotazováni, zda o možnosti pomoci obětem stalkingu vědí, a pokud ano, kde a jakým způsobem jim pomáhají. Ze získaných odpovědí na tyto otázky je patrné, že 70 % z 88 dotázaných o pomoci ví. Nejčastěji zmiňovanými institucemi, které dovedli vyjmenovat, byly Policie ČR a Bílý kruh bezpečí, od kterých přepokládají ochranu a poradenství.

5.6 Ověřování hypotéz

Hypotéza č. 1

V první hypotéze jsem předpokládala, že laická veřejnost v Českých Budějovicích je informována o stalkingu. Hypotézu jsem potvrdila prvními třemi otázkami.

Při vyhodnocování výsledků bylo zjištěno, že informovanost o stalkingu je mírně nadprůměrná. Z celkového počtu 153 respondentů odpovědělo 88 kladně na otázku, zda vědí, že existuje v naší společnosti fenomén jménem stalking. 65 nedovedlo odpovědět.

V následující otázce jsem zjišťovala informovanost o obsahu tohoto pojmu. Na otevřenou otázku: „*Co si představujete pod pojmem stalking?*“, dokázalo vyjádřit svůj názor 88 dotázaných. Vícečetné odpovědi se vyznačovaly značnou jevovou pestrostí. Z celkového souboru převládala odpověď pronásledování, obtěžování, sledování. Dále respondenti jmenovali některé typické způsoby chování uvedené v literatuře. Mezi tyto způsoby chování patřily pokusy o kontakt komunikačními prostředky pomocí telefonování, sms a dopisů, psychické a fyzické násilí a cyberstalking.

Nejčastěji volenou variantou na otázku č. 3 byla Ano. S 96 % převažuje kladná odpověď na zvýšení informovanosti o stalkingu. Jen nepatrné procento dotázaných nesouhlasilo se zvyšováním informovanosti o stalkingu a míní, že veřejnost je informovaná.

Vzhledem k výše získaným informacím z prvních tří otázek se dá říci, že se první hypotéza potvrdila a většina respondentů je informována o stalkingu.

Hypotéza č. 2

V hypotéze č. 2 jsem se domnívala, že laická veřejnost v Českých Budějovicích dokáže charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu. Hypotézu jsem ověřovala otázkami č. 4, 5 a 6. Vycházela jsem z celkového počtu 153 respondentů, ze kterých jsem vyloučila 65 záporně odpovídajících na první otázku. Z 88 kladných odpovědí 59 respondentů odpovědělo na otázku č. 4 Ano, 29 nevědělo o tom, že existuje možnost

pomoci obětem stalkingu. Již zde mohu říci, že hypotéza se mi nepotvrdila, protože jen 59 respondentů, tedy 39 % ze 153 získaných odpovědí, zodpovědělo otázku kladně.

Následující a rozšiřující otázka měla zjistit znalosti respondentů o tom, kde se poskytuje pomoc obětem stalkingu. Nejčastější odpověď u obou pohlaví a z hlediska věku bylo obrácení se na Policii ČR a Bílý kruh bezpečí.

Z poslední otázky zaměřené na způsoby pomoci vyplývá, že nejvíce respondentů z hlediska pohlaví by očekávali ochranu Policie ČR a poradenské služby. Vzhledem k věkové skupině se nejčastěji objevovaly odpovědi: poradenské služby, ochrana Policie ČR a psychologická, psychoterapeutická pomoc.

5.7 Diskuze

Prvním cílem praktické části, bylo zjistit, jak je informována laická veřejnost v Českých Budějovicích o samotném problému stalkingu. Z průzkumu vyplývá, že mírná většina dotázaných ví, co je to stalking a umí ho definovat.

Podle mého názoru je výsledek u tohoto vzorku populace velmi příznivý. 58 % dotázaných, kteří vědí, že v naší společnosti existuje fenomén jménem stalking, již naznačuje, že se problematika stalkingu dostává, i když pozvolna nejčastěji prostřednictvím médií, do povědomí lidí. Byla jsem mile překvapena, i když si pod pojmem stalking respondenti představovali širokou paletu možností, že nikdo mi neuvedl nesprávnou odpověď. Přesto zbývá 42 % respondentů, kteří o tomto pojmu nikdy neslyšeli, nebo se o problematiku nezajímali. Stejně jako převážná většina respondentů souhlasím se zvýšením informovanosti o stalkingu, jednak pro obeznámení těch, kteří o tomto jevu ještě neslyšeli, a jednak pro zlepšení situace oběti u nás. Se zvyšováním informovanosti o stalkingu by se mělo také mluvit o organizacích pomoci a o ochraně proti stalkingu, a to převážně prostřednictvím medializace problematiky stalkingu. V médiích se dozvídáme o problematikách, které máme většinou zprostředkované jen útržkovitě a neuceleně. Částečně také přispívají informacemi převážně o extrémních případech stalkingu, které skončily brutálním napadením a smrtí oběti, k udržení mýtu, že stalking vždy končí násilím a napadením oběti. Informace z jejich strany by měly být proto celistvější a neměly by podávat jen jednostranný pohled na danou problematiku.

Protože se dozvídáme většinu informací z médií, měla by edukace laické veřejnosti probíhat prostřednictvím nich, a to nejlépe dostatečně jasnou, přesnou a zřetelnou

formou. Například dostupnost internetu umožňuje jednoduše a rychle informovat o problematikách a organizacích, které poskytují kvalifikované rady a pomoc, stejně jako informace o nepřetržitých telefonních linkách, kam může člověk zavolat.

Také televize, rozhlas, tisk, odborná literatura, informační materiály aj. mohou zlepšit informovanost. Předmětem zájmu by měly být odborné a komplexní informace o pronásledování, její prevenci, intervenci a o obraně oběti. Na tom by se měly podílet například specializované diskuze s odborníky. Televize by měla více publikovat různé filmové dokumenty s touto problematikou nebo rozšířit problematiku domácího násilí o stalking. Pokud se oběť rozhodne zveřejnit svůj příběh, zcela určitě to může pomoci k osvětě a k propracování této problematiky. Při osvětových kampaních je možno natočit filmové spoty ve spolupráci s policií nebo pomáhajícími organizacemi. Dobrý nápad měla německá policie, která názorně natočila asi dvanáctiminutový film s názvem „*Když se láska stává hrozbou*“¹⁴² o začátku stalkingu, průběhu, důsledcích, intervenci a dalších doporučeních, které policie předává oběti stalkingu, když se na ni obrátí.

Prvotně by se mělo o této problematice mluvit již na základních školách společně s domácím násilím, kde by se děti obeznámily s problematikou a s doporučeními, kam se obrátit a jakým způsobem se bránit. Nejlépe zařazením těchto témat do výukových plánů, do předmětu Základů společenských věd, nebo přednáškami specialistů z různých pomáhajících organizací nebo Policie ČR.

Jak jsem již uvedla v kapitole 1.8, o stalkery jako bývalé partnery oběti se jednalo ve 49 % případů, v jedné třetině byli pachatelé z okruhu známých a jen 10 % případů měli na svědomí cizí osoby. Z toho usuzuji, že mezilidské vztahy patří k významným oblastem člověka. Dobře fungující vztahy, mezilidská komunikace a kooperace ovlivňují efektivitu soukromého a profesního života a jsou předpokladem pro rozvoj člověka.¹⁴³ Zajímavý pohled do této problematiky vnesla policejní psycholožka z Policejní akademie a členka představenstva BKB, o.s. paní doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc. Píše, že naplňující interpersonální vztahy zůstávají nejcennější životní hodnotou pro většinu lidí. Stalking do mezilidských vztahů vnáší likvidační praktiky. Svým bolestivým způsobem poukazuje na fakt, že i v dnešním internetovém prostředí zůstává samota, sociální izolace a pocit odmítnutí a opuštění závažným stresorem, který může i u jinak duševně zdravých lidí vyvolat problematické vzorce chování. Je důležité

---

¹⁴² *Wenn Liebe zur Bedrohung wird* [online]. Krátký film – stalking. Policejní prevence kriminality - jak se chránit proti zločinu. Polizei-beratung.de [cit. 2011-03-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.polizei-beratung.de/opferinformationen/stalking/kurzfilm.html>>.

¹⁴³ Srov. DEVITO, J. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 28.

také podpořit osvětu a prevenci tím, že se budeme věnovat problematice mezilidských vztahů a vztahové způsobilosti v celé jejich šíři.¹⁴⁴ Jsem toho názoru, že je důležité vést lidi k pozitivním mezilidským vztahům, které jsou založené na demokratických principech a respektují identitu a individualitu člověka.

Jako druhý cíl jsem si stanovila, zjistit, zda laická veřejnost v Českých Budějovicích dokáže charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu. Z výsledků jsem zjistila, že většina dotázaných neví o možnosti pomoci obětem stalkingu a kde a jakým způsobem jim pomáhají. Problém většinou nastával v otázkách konkretizaci institucí a jejich pomoci jako takové.

Dle zjištěných informací je zjevné, že u jedné třetiny odpovědí respondentů je největší důvěra právě v Policii ČR, což koresponduje s nejnovějším z řady českých výzkumů společnosti STEM¹⁴⁵ uskutečněným ve dnech 28. 1. až 4. 2. 2011, který ukázal, že Češi nepřestali věřit bezpečnostním institucím. Největší důvěru vkládají do armády a více než polovina (55 %) jich věří také Policii ČR.

S obdobnou otázkou, kam by se v případě stalkingu obrátili respondenti pro pomoc, přišel také výzkum Hejdové¹⁴⁶. Výsledky dotazníku byly publikovány v diplomové práci roku 2010, kde cílovou skupinu tvořili obyvatelé města Zlína. Respondenti mohli vybrat z možností vícero odpovědí. Podobně jako můj výsledek průzkumu na tuto otázku byla procentuálně nejvyšší a nejčastější odpověď Policie ČR. V tomto případě ji volilo 85 % respondentů. Další odpovědi se již nevztahovaly, jako můj průzkum, k institucím pomoci. Tudíž je nemohu srovnávat. Následovala odpověď přátelé, kterou volilo 70 % respondentů, partner/ka 68 % a rodina 57 %.

V britském průzkumu¹⁴⁷ o kriminalitě jsem se setkala s informací, že oběti pronásledování jsou nejvíce ochotní říci lidem o této formě interpersonálního násilí, v porovnání s ostatními skupinami násilí. Jen 8 % žen a 19 % mužů, kteří zažili pronásledování, o tom neřekli nikomu. Kategorií lidí, kteří se o všem nejčastěji dozvěděli, byli přátelé, příbuzní a sousedé. Druhé místo patřilo policii, která se

---

¹⁴⁴ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – poznámky k jevu z pohledu sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy*, c. d., s. 111.

¹⁴⁵ Srov. *Důvěra v bezpečnostní instituce, Tisková informace z výzkumu STEM trendy 2/2011* [online]. Praha: Středisko empirických výzkumů, vydáno dne 25. 2. 2011 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/2124>>.

¹⁴⁶ Srov. HEJDOVÁ, Z. *Stalking*. Zlín 2010. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Mgr. Eva Šalenová, s. 68.

¹⁴⁷ Srov. WALBY, S., ALLEN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování. Výsledky britského průzkumu o kriminalitě* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-088-5. Publikováno v PDF [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/363.pdf>>, s. 92–93.

dozvěděla o 33 % pronásledování žen a 32 % mužů, ke kterým došlo v průběhu života oběti. Dá se říci, že jak v Česku, tak ve Velké Británii je první institucí pomoci nejvyhledávanější policie.

Myslím si, že uvedení BKB hned v zápětí Policie ČR je oprávněné. BKB spolupracuje s Policií ČR a poskytuje prostřednictvím odborného sociálního poradenství okamžitou první pomoc obětem trestných činů. Hodně se angažuje v problematice pomoci obětem trestných činů a také podporuje informovanost veřejnosti různými projekty, které lidé v průběhu let zaznamenali. Samozřejmě by nebylo špatné, kdyby BKB přišel s novým projektem k osvětě o problematice stalkingu.

Zjištění ochrany Policie ČR a poradenských služeb jako způsobů pomoci obětem bylo patrné u všech skupin. Zajímavé bylo zjištění zejména u druhé (30–39) a třetí (40–50) věkové skupiny, že takřka z 1/3 nevěděla, jaká pomoc by byla obětem stalkingu poskytnuta. Obecně lze charakterizovat, že raná dospělost je informovanější o způsobu pomoci a stoupajícím věkem informovanost mírně klesá.

Velmi důležitým krokem prevence sekundární viktimizace oběti a skutečné pomoci je aplikace zákonů v praxi. Předmětem zájmu odborníků v této oblasti by se mělo stát sledování způsobů řešení stalkingu v zahraničí, hledání nových strategií prevence tohoto jevu a především další vzdělávání v této problematice.¹⁴⁸ Důležité je začlenit problematiku stalkingu do edukativních kurzů pro složky pomáhajícího systému, které prezentují pracovníci pomáhajících profesí, policisti, soudci, zdravotníci a další profesionálové. Nezbytnou záležitostí by měla být jejich vzájemná spolupráce ve formě interdisciplinárních týmů a pro oběti trestných činů včetně obětí stalkingu vybudovaná záchranná síť sociálních, psychologických a právních služeb ze státního i nestátního sektoru.

Vzhledem k tomu, že se vysoké procento lidí v mém průzkumu domnívá, že získá pomoc u Policie ČR a protože bývá právě Policie ČR místem prvního kontaktu, kam se oběť uchyluje, je jejich výcvik přímo nezbytný. Sice se v současné době na policejní akademii otvírají kurzy zaměřené na problematiku stalkingu, v policejních složkách se realizovalo pár školení. A podle sdělení pana mjr. Mgr. Vladimíra Vedry, vedoucího Odboru mezinárodních vztahů na Krajském ředitelství policie Jihomoravského kraje a jednatele regionální pobočky BKB v Brně, se v Brně specializoval na stalking již existující Specializační tým na domácí násilí.¹⁴⁹ Podle mého mínění tato situace však neodpovídá situaci vyškolených policejních specialistů v zahraničí, kteří umí zvolit

¹⁴⁸ Srov. MARVÁNOVÁ–VARGOVÁ B. a kol. *Partnerské násilí*, s. 145.

¹⁴⁹ Srov. VEDRA, V. *Osobní konzultace ze dne 29. 11. 2010*. Dostupné v mém archivu.

vhodný postup a jsou schopni obětem stalkingu účinně poradit. Nejsou instrukce pro postup Policie ČR vůči případům pronásledování, která nemá metodické pokyny, jak správně postupovat. Absence specialistů způsobuje šablonovitý přístup, obtížné uchopení případu a jeho specifik. Podobně tomu tak ukázaly výzkumy německých expertů před rokem 2003, kteří uváděli, že „*spatřují nejzávažnější deficit na straně policie, která, na rozdíl od domácího násilí, není o problému stalkingu dostatečně informována, že nemá metodické pokyny, jak správně postupovat, a proto často v komunikaci s obětí selhává, nedokáže kvalifikovaně poradit a hrozící nebezpečí správně vyhodnotit. Vážnost situace v Německu navíc dokresluje fakt, že 10–20 % na policii ohlášených případů stalkingu je smyšlených a předstíranou viktimizací je nutno pojmout do odborné přípravy policejních specialistů.*“¹⁵⁰ Jsem toho názoru, že obdobně jako v Německu v oné době nebyla policie o stalkingu dostatečně zpravena, tak dochází dnes ke stejné situaci také u nás. Policie je málo informována o tomto problému, není vyškolen dostatek specialistů, kteří by dokázali kvalifikovaně poradit a hrozící riziko správně vyhodnotit. S názorem nedostatku proškolených expertů na stalking z řad Policie ČR souhlasí také paní doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D., vedoucí Katedry sociální práce a sociální politiky na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a dobrovolná poradkyně českobudějovické pobočky BKB.¹⁵¹

Prostřednictvím vzdělávacích programů a seminářů o problematice stalkingu je důležité rozšířit znalosti a dovednosti policistů. Měli by vědět, jak s obětí správně komunikovat a postupovat, podat kvalifikované informace o možnostech pomoci, jak riziko vyhodnotit a předcházet projevům přímého násilí vůči oběti. Mohly by se pořádat také besedy k předávání zkušeností mezi policisty, kteří by s oběťmi stalkingu pracovali.

V případech domácího násilí máme vyškolené specialisty a interdisciplinární týmy, ale v oblasti stalkingu zaostáváme. Paní docentka Čírtková uvádí, že v roce 2004 se v Basdorfu u Berlína konala mezinárodní konference na téma pronásledování a možností policejní intervence. Experti se shodli na dvou klíčových výstupech. Za první. Intervence i prevence musí být multioborová, je nutná kombinace právních, sociálních a terapeutických postupů. Spolupráce policistů, psychologů, psychiatrů popř. právníků při řešení konkrétních případů je proto nezbytná. Za druhé. Univerzální, patentové řešení neexistuje. Vždy je třeba dobrý informační management jednotlivého případu. Myslí se tím aktivní vyhledávání a kompletní sdílení všech informací k případu

---

¹⁵⁰ VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, s. 335.

¹⁵¹ Srov. KOZLOVÁ, L. *Osobní konzultace ze dne 21. 3. 2011*. Dostupné v mém archivu.

mezi řešícím týmem. Informační management je základním předpokladem pro kvalifikované posouzení či odhad rizika. Z odhadu nebezpečnosti pronásledovatele pak vyplývá vlastní intervenční strategie.¹⁵² Proto si myslím, že připojením problematiky stalkingu do již existujících interdisciplinárních týmů pro řešení případů domácího násilí nebo vytvoření interdisciplinárního týmu pro samotný stalking by mohlo zlepšit situaci. Zahájením užší spolupráce mezi organizacemi prostřednictvím předávání informací, sjednocení terminologie, seznámení se se službami a kompetencemi všech subjektů, zpracování mapy služeb a vedení evidence případů stalkingu by pomohlo nejen všem subjektům, ale hlavně oběti při řešení stalkingu. Paní docentka Kozlová uvádí, že čím více spolupracují instituce pomoci, tím jsou součinnější.¹⁵³

V rámci interdisciplinárního týmu by obdobně jako u domácího násilí mohly přispět osvětovými programy či mediálními kampaněmi jak pro školy, tak pro veřejnost a také vytvořit a distribuovat letáky s kontakty, kam se může oběť obrátit o pomoc. Mohly by vznikat pracovní pomůcky tzv. manuály pro jednotlivé profesní skupiny (např. zdravotníky, lékaře, učitele), instrukční karty a metodické manuály pro policisty a pomáhající profesionály v kontaktu s případy stalkingu. Evidencí případů s prvky ex-partner stalkingu v případech předcházejícího domácího násilí a s přítomností dětí by mohlo sloužit pro informování odboru sociálně právní ochrany dětí. Dále by měly v rámci celoživotního vzdělávání všechny účastněné subjekty stejně, jako pomáhající profese, absolvovat různé odborné semináře a školení.

Jako policejní složky mohou mít podobný problém i státní zástupci nebo soudní znalci, neboť stalking je ve své komplexitě zkoumán relativně krátce, zvláště v našich podmínkách, a ke stanovení prognózy chování pachatele nelze použít běžných postupů. Jak uvádí Visinger, *„ke kvalifikovanému zpracování posudku tak bude zapotřebí odborných znalostí přesahujících obvyklý rámec požadovaných kompetencí. Konkrétně hrozí nebezpečí, že znalci budou vycházet především z obecných empirických údajů nebo z policejních statistik (často ze zahraničí), aniž by podloženě zkoumali, jaká je v konkrétním případě pravděpodobnost recidivy či uskutečnění činu, kterým pachatel oběti hrozil. A když zvážíme nakolik české soudy mechanicky a bezvýhradně akceptují závěry znalců, místo aby je pečlivě a kriticky hodnotily, nejsou vyhlídky na spravedlivý*

---

¹⁵² Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 92–93.

¹⁵³ Srov. KOZLOVÁ, L. *Osobní konzultace ze dne 21. 3. 2011*. Dostupné v mém archivu.

*postih v současnosti příliš optimistické.*¹⁵⁴ Dle mého mínění by se soudní znalci měli na tuto oblast specializovat a vycházet nejlépe z českého prostředí. Nejužitečnějším činem výzkumníků by bylo se věnovat odbornému zkoumání stalkingu, oběti i pronásledovateli, které by pomohlo jak soudním znalcům, policistům, tak samotným pomáhajícím organizacím a dalším profesionálům.

Obdobně jako u ostatních složek, je důležitá odbornost také pomáhajících organizací. Ty by měly poskytovat své odborného sociálního poradenství a služby plně kompetentně a s co nejvyšší úrovní vzdělání svých pracovníků vzhledem k složitosti a vážnosti situace. Výhodou je absolvovaný specializovaný výcvik na stalking, který je však podmínkou pro poradce BKB.

Samozřejmě, že i další instituce by se měly zabývat problematikou stalkingu. Např. Ministerstvo vnitra by mělo podobně jako u domácího násilí podporovat školení policistů, vydání policejní metodiky pro případy stalkingu. Ministerstvo práce a sociálních věcí by mohlo pořádat konference a mezinárodní semináře na toto téma. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy by mohlo problematiku stalkingu zahrnout k problematice domácího násilí ve Školních preventivních programech, a začlenit je do řady VŠ studijních oborů, především na pedagogických fakultách, např. v rámci studijního programu „občanská výchova a základy společenských věd“. Dále by se měla monitorovat a usměrňovat praxe nového zákona na ochranu před nebezpečným pronásledováním, sjednotit systém péče o oběti, podpořit akreditace terapeutických programů pro oběti ale i pronásledovatele a uvolnit finanční prostředky na jejich realizaci, zavést sítě specializovaných pracovišť, které se budou věnovat systematické práci s oběťmi a také s pronásledovateli aj.¹⁵⁵

Na závěr lze konstatovat, že zavedením trestného činu nebezpečného pronásledování vše nekončí. Naopak, vyžaduje hodně práce od všech zúčastněných stran pro zajištění kvalifikované a účinné pomoci oběti. Pro oběť je nejdůležitější, aby byla zabezpečena její ochrana, bezpečí a aby se již pronásledování neopakovalo. V problematice stalkingu je potřeba vyškolit všechny zainteresované profesionály, vycvičit policejní specialisty a podpořit jejich spolupráci a vznik interdisciplinárních týmů. Také se otevírá řada nových otázek, jako je např. účinnost řešení této problematiky a snížení dopadu na oběť.

---

¹⁵⁴ Srov. VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, s. 335.

¹⁵⁵ II. *Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí za rok 2008* [online]. Ministerstvo vnitra ČR. Publikováno v PDF [cit. 2011-01-07]. Dostupné na WWW: <www.mvcr.cz/SCRIPT/ViewFile.aspx?docid=21226634>, s. 8–12.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo obeznámit s problematikou stalkingu a pomoci obětem stalkingu. Stalking je jedna z podob násilí, která byla v naší zemi dlouhou dobu opomíjena. Začíná se pomalu dostávat do povědomí veřejnosti, odtabuizovávat se, i když si myslím, že stále ve veřejnosti přetrvávají falešné předsudky a mýty. V posledních letech se začalo více hovořit o obětech stalkingu v souvislosti s medializovanými tragickými osudy. Postupně došlo k příznivým změnám v legislativě a od 1. 1. 2010 vstoupil v platnost nový trestný čin nebezpečné pronásledování, který umožňuje posílit ochranu oběti před pronásledovatelem. Vytvořením anti-stalkingové legislativy samo o sobě nemusí přinést efektivní ochranu oběti, neboť v praxi rozhoduje včasnost, kvalifikovanost práce policie, soudů, úřadů či pomáhajících organizací. Praktické a účinné uplatnění této právní úpravy a maximální spolupráce všech složek pomoci čeká ještě dlouhá cesta.

V teoretické části bakalářské práce jsem pojednávala o tom, že stalking představuje komplexní psychologický a sociální děj, který obsahuje různé motivy, emoce, jednání, interakce a také různé varianty psychopatologie.¹⁵⁶ K nalezení vhodného postupu k zastavení pronásledování, potřebuje oběť odbornou pomoc, podporu a zajištění bezpečí. Důležitá je také spolupráce různých profesionálů. Každý případ vykazuje různé situační faktory a dynamiku a nelze použít univerzální strategii. Také je každý případ založen na individuálním přístupu a na skutečných potřebách oběti, dostupnosti zdrojů a ovlivnitelnosti pronásledovatele. Z odhadu nebezpečnosti pronásledovatele plyne vlastní intervenční strategie. Pro oběť je důležité využít všechna doporučení na posílení ochrany proti stalkingu. Rozhodne-li se oběť požádat o pomoc, čeká ji velmi dlouhá a nelehká cesta k vyřešení stalkingu. Avšak včasná pomoc oběti je nezbytná a důležitá, neboť násilí se může stupňovat a následky jsou dlouhodobé, traumatizující až tragické.

V úvodu empirické části jsem vylíčila cíle průzkumu, zvolila jsem si hypotézy a popsala jsem také zkoumaný vzorek, díky kterému jsem uskutečnila plánovaný průzkum v měsíci říjnu a listopadu roku 2010 pomocí techniky dotazníku. Zabývala jsem se otázkami, jak je laická veřejnost v Českých Budějovicích informována o samotném problému stalkingu a zda dokáže laická veřejnost v Českých Budějovicích charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu.

---

¹⁵⁶ Srov. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 89.

Po zhodnocení výstupů mého průzkumu mohu konstatovat, že první hypotéza se na základě odpovědí respondentů verifikovala. Laická veřejnost v Českých Budějovicích je informována o stalkingu. Zjistila jsem, že mírná nadpoloviční většina respondentů fenoménu stalking rozumí a představují si pod tímto pojmem nejčastěji pronásledování, obtěžování, sledování aj.

Nepotvrdila se mi druhá hypotéza. Ukázalo se, že méně jak polovina respondentů dokáže charakterizovat způsob pomoci obětem. Zjistila jsem také, že nejmladší věková skupina 20–29 je nejvíce informovaná o existenci možnosti pomoci obětem stalkingu a vzhledem k věku se informovanost mírně snižuje. Zajímavý je poznatek největší důvěry jak z hlediska pohlaví, tak věku v samotnou instituci Policie ČR a její ochranu před stalkingem. Na druhém místě byl BKB.

V diskuzi jsem se zaměřila na to, že je potřeba veřejnost o problematice stalkingu informovat a vzdělávat, především prostřednictvím médií, která by měla podat celistvý a jasný pohled. Na odborné a komplexní informace o pronásledování, její prevenci, intervenci a obraně oběti by se měly podílet např. specializované diskuze s odborníky, filmové dokumenty či osvětové kampaně. Měla by se také věnovat pozornost problematice mezilidských vztahů a začít s osvětou již na základních školách. V problematice stalkingu je potřeba vyškolit všechny zainteresované profesionály a vycvičit policejní specialisty. Dále by složky pomáhajícího systému měly navázat vzájemnou spolupráci nejlépe vznikem interdisciplinárních týmů zaměřených na problematiku stalkingu a v rámci celoživotního vzdělávání navštěvovat edukativní kurzy. O této problematice je potřeba v českém prostředí zahájit odborné zkoumání, aby se mohla zlepšit kvalifikovaná práce policie, soudních znalců, soudů, úřadů, pomáhajících pracovníků či dalších profesionálů.

Z výše uvedeného se domnívám, že cíl mé práce byl naplněn. Práce čtenáře obeznamuje se stalkingem a pomocí těmto obětem. Může přispět nejen obětem, ale i veřejnosti zvýšit povědomí o tomto jevu, pomoci a intervenci. Získané poznatky je možné využít v pomáhajících organizacích, které se setkávají s oběťmi stalkingu a pomáhají jim řešit jejich akutní životní situaci. Při zpracovávání bakalářské práce jsem se setkala s tímto fenoménem na praxi v Intervenčním centru v Českých Budějovicích. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky bych se tímto tématem chtěla dále zabývat na navazujícím magisterském studiu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

- BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-931-3.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
- ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – poznámky k jevu z pohledu sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: Institut mezioborových studií, 2009. ISBN 978-80-87182-08-6.
- ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – vybrané poznatky o nebezpečném pronásledování. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010. ISBN nevedeno.
- DEVITO, J. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2018-0.
- DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost, příručka pro uživatele*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-141-2.
- GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. Kapitola 2. trestný čin ve vybraných psychologických souvislostech, s. 20–167. ISBN 80-246-1293-3.
- HEJDOVÁ, Z. *Stalking*. Zlín 2010. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Mgr. Eva Šalenová. ISBN nevedeno.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

- MARVÁNOVÁ–VARGOVÁ B. a kol. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- MIŠOVIČ, J. *Od A do Z ve výzkumech veřejného mínění*. 1. vyd. [Divišov]: OREGO, 2010. ISBN 978-80-86741-94-9.
- NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁLKOVÁ, H. Stalking aneb Nebezpečné pronásledování, pracovní text určený pro interdisciplinární tým. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010. ISBN neuvedeno.
- VEDRA, V. *Práva poškozeného v trestním řízení (základní informace)*. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 80-86284-69-7.
- VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem kriminality v České republice*. 1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2010. ISBN 978-80-86284-86-6.
- VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2 přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

Cizojazyčná literatura:

- HOFFMANN, J. *Stalking*. Heidelberg: Springer, 2006. ISBN 3-540-25457-9, 978-3-540-25457-7.
- VENZLAFF, U., FOERSTER, K. *Psychiatrische Begutachtung: Ein praktisches Handbuch für Ärzte und Juristen*. 5. neu bearb. und erw. Aufl. München: Elsevier, Urban & Fischer, 2009. ISBN 978-3-437-22901-5, 3-437-22901-X.
- WOLFGRAMM, M. *Stalking: Ein sozialpädagogischer Leitfaden für die Beratung der Opfer*. Hamburg: Diplomica Verlag GmbH, 2010. ISBN 978-3-8366-7978-7.

Odborné časopisy:

- ČÍRTKOVÁ, L. Nebezpečné pronásledování: jak ho poznat? *Práv o a rodina*, roč. 11, č. 7, 2009, s. 1–6. ISSN 1212-866X.

- ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*, roč. 37, č. 4, 2004, s. 273–281. ISSN1210-9150.
- ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB: Bílý kruh bezpečí, sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 3–6. ISSN 1213-8282.
- VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257–263. ISSN 1213-5313.
- VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 331–336. ISSN 1213-5313.
- *Zákony. II/2010 Sborník úplných znění zákonů obchodního občanského a trestního práva a souvisejících předpisů platných k 1. 1. 2010*. Český Těšín: Vydavatelství Poradce, 2010. ISSN 1802-8276.
- ZBOŘILOVÁ, K. Stalking pohledem jeho obětí. *Psychologie pro praxi*, roč. 54, č. 3–4, 2009, s. 27–39. ISSN 1803-8670.

Osobní konzultace

- KOZLOVÁ, L. *Osobní konzultace ze dne 21. 3. 2011*. Dostupné v mém archivu.
- VEDRA, V. *Osobní konzultace ze dne 29. 11. 2010*. Dostupné v mém archivu.

Elektronické zdroje:

- *Adresář intervenčních center ČR – kontakty pro veřejnost* [online]. Domácí násilí, Bílý kruh bezpečí, aktualizováno dne 15. 4. 2010 [cit. 2011-03-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/intervencni-centra/adresar-intervencnich-center-cr-kontakty-pro-verejnost/r91>>.
- *Bezpečnostní plán* [online]. Domácí násilí, Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/bezpecnostni-plan/r104>>.
- *Bílý kruh bezpečí* [online]. Domácí násilí, Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-01-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/bily-kruh-bezpeci/r23>>.
- *DONA linka - Základní informace* [online]. DONA linka [cit. 2011-02-09]. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348>.

- *Důvěra v bezpečnostní instituce, Tisková informace z výzkumu STEM trendy 2/2011* [online]. Praha: Středisko empirických výzkumů, vydáno dne 25. 2. 2011 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/2124>>.
- *II. Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí za rok 2008* [online]. Ministerstvo vnitra ČR. Publikováno v PDF [cit. 2011-01-07]. Dostupné na WWW: <www.mvcr.cz/SCRIPT/ViewFile.aspx?docid=21226634>.
- *Intervenční centra* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, posl. aktualizace dne 30. 1. 2009 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4228>>.
- *Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím při Diecézní charitě České Budějovice – základní informace* [online]. Diecézní charita České Budějovice [cit. 2010-12-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=5>>.
- *Kontakty* [online]. Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-03-08]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=256>.
- KOUKAL, J. *Stalking končí i vraždami, v zákoně přesto není* [online]. Novinky.cz, vydáno dne 5. 5. 2008 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/139145-stalking-konci-i-vrazdami-v-zakone-presto-neni.html>>.
- *Metoda SARA DN* [online]. DONA linka [cit. 2011-02-09]. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=463>.
- MLS, I. *Jan Heidinger zůstává v ochranné psychiatrické léčbě v Bohnicích* [online]. Český rozhlas České Budějovice, vysíláno dne 5. 8. 2010 [cit. 2010-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/cb/zpravodajstvi/_zprava/767359>.
- *Navazující služby v ČR* [online]. Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=259>.
- *Nebezpečné pronásledování* [online]. Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-01-06]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=292>.
- *Policie* [online]. Stop násilí – Policie ČR [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/policie.html>>.

- *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky [cit. 2010-03-20]. Dostupné na [www: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>](http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx).
- *Pomoc obětem násilí a trestných činů ve Středočeském kraji* [online]. Pomoc obětem násilí a trestných činů. Publikováno v DOC [cit. 2011-02-09]. Dostupné na WWW: [<http://pomocobetem.cz/ostatni/kestazeni.php?dwnpath=&upfold=1&qmzi=49>](http://pomocobetem.cz/ostatni/kestazeni.php?dwnpath=&upfold=1&qmzi=49).
- *Stalking – nebezpečné pronásledování* [online]. Policie České republiky [cit. 2011-02-05]. Dostupné na WWW: [<http://www.policie.cz/clanek/stalking-nebezpecne-pronasledovani.aspx>](http://www.policie.cz/clanek/stalking-nebezpecne-pronasledovani.aspx).
- *Stalking* [online]. Dokument o pronásledování, Česká televize, ivysílání, vysíláno dne 17. 10. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW: [<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10303355531-stalking/>](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10303355531-stalking/).
- WALBY, S., ALLEN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování. Výsledky britského průzkumu o kriminalitě* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-088-5. Publikováno v PDF [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: [<http://www.ok.cz/iksp/docs/363.pdf>](http://www.ok.cz/iksp/docs/363.pdf).
- *Wenn Liebe zur Bedrohung Word* [online]. Krátký film – stalking. Policejní prevence kriminality - jak se chránit proti zločinu. Polizei-beratung.de [cit. 2011-03-08]. Dostupné na WWW: [<http://www.polizei-beratung.de/opferinformationen/stalking/kurzfilm.html>](http://www.polizei-beratung.de/opferinformationen/stalking/kurzfilm.html).

SEZNAM ZKRATEK

BKB	Bílý kruh bezpečí
IC	Intervenční centrum – pro osoby ohrožené domácím násilím
PolZ	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I. Chování stalkera
- Příloha II. Empirické šetření o fenoménu stalking roku 2004 na Technické univerzitě v Darmstadtu
- Příloha III. Rizikovost pronásledování podle typu pachatele
- Příloha IV. Dopad stalkingu na oběť
- Příloha V. Provedené změny v životě pronásledovaných osob – vlastní šetření BKB
- Příloha VI. Rozšíření právní úpravy stalkingu
- Příloha VII. Adresář poraden Bílého kruhu bezpečí
- Příloha VIII. Adresář Intervenčních center v ČR
- Příloha IX. Závažné případy stalkingu
- Příloha X. Dotazník
- Příloha XI. Tabulka č. 5: Postoj k zvýšení informovanosti 2.,
Tabulka č. 6: Postoj k zvýšení informovanosti 3.,
Tabulka č. 9: Názor na existenci možnosti pomoci obětem stalkingu 3.,
Graf č. 4: Poskytování pomoci obětem stalkingu 3.,
Graf č. 7: Způsob poskytnutí pomoci oběti 3.

PŘÍLOHY

Příloha I.

Chování stalkera¹⁵⁷

Chování stalkera	Četnost výskytu v %
Telefonuje oběti	85
Potuluje se v její blízkosti	68
Pokouší se ji kontaktovat přes třetí osoby	65
Vyptávání se na ni v jejím prostředí	55
Postávání před jejím domem	54
Zasílá jí dopisy	50
Zasílá SMS	47
Sleduje oběť	44
Posílá jí dárky	43
Beze slova postává (vysedává) v její blízkosti	39
Zanechává jí vzkazy na dveřích, v autě	35
Zasílá jí e-maily	35
Pronásleduje ji autem	35
Ničí její majetek	26
Vniká do jejího bytu	18
Zasílá jí šokující předměty	13
Objednává zboží či služby jménem oběti	10

¹⁵⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*, s. 64.

Příloha II.

Empirické šetření o fenoménu stalking roku 2004 na Technické univerzitě v Darmstadtu¹⁵⁸

Konstelace vztahu mezi pronásledovateli a oběťmi. Více odpovědí bylo možné (Meinhardt a Wondrak, 2004).	(celkový počet = 551; seřazeno podle četnosti)	Celkem (v %)
Bývalý partner	267	48,5
Známý	68	12,3
Cizinec	51	9,3
Ostatní lidé (např. soused)	49	8,9
Kolega z práce	35	6,4
Přítel	28	5,1
Profesionální vztah (např. klient, zákazník, pacient, student)	25	4,5
Bývalý partner od partnera	19	3,4
Členové rodiny	9	1,6

¹⁵⁸ HOFFMANN, J. *Stalking*. Heidelberg: Springer, 2006, s. 6.

Příloha III.

Rizikovost pronásledování podle typu pachatele¹⁵⁹

Domény rizika	Odmítnutý pronásledovatel	Hledač intimity	Nekompetentní nápadník	Zlostný pronásledovatel	Predátorský pronásledovatel
	<i>Riziko</i>				
1. Napadení	vysoké	nízké	nízké	nízké	vysoké
2. Vyhrožování	vysoké	moderované	vysoké	vysoké	nízké
3. Perzistence	moderované	vysoké	nízké	moderované	nízké
4. Psychické a sociální poškození oběti	vysoké	moderované	nízké	vysoké	vysoké
5. Opakování vůči nové oběti	vysoké	nízké	vysoké	moderované	vysoké

¹⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, c. d., s. 121.

Příloha IV.

Dopad stalkingu na oběť¹⁶⁰

Důsledky stalkingu	Četnost výskytu v %
Žádné důsledky	0–2
Panika	11–30
Bolesti hlavy	14–35
Žaludeční potíže	34–43
Deprese	28–48
Vzteky, podrážděnost, agrese	30–66
Nedůvěra vůči ostatním	38–66
Poruchy spánku, noční můry	41–67
Nervozita, lekavost	0–70
Strach	43–71
Pocit vnitřního neklidu	54–81
Pracovní neschopnost	17–23

¹⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, c. d., s. 123.

Příloha V.

Provedené změny v životě pronásledovaných osob – vlastní šetření BKB¹⁶¹

Pořadí	Provedené změny	Četnost výskytu v %
1.	Změna telefonního čísla	55
2.	Změna ve způsobu trávení volného času	50
3.	Změna denního režimu	40
4.	Jiné změny	30
5.	Změna bydliště, přestěhování	25
6.	Obdobné změny týkající se blízkých obětí	20
7.	Změna zaměstnání	20
8.	Zvýšení domácích bezpečnostních opatření	15

¹⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*, c. d., s. 6.

Příloha VI.

Rozšíření právní úpravy stalkingu

Nejvhodnějším trestem v běžných, tj. nikoli nejzávažnějších případech nebezpečného pronásledování, je podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody (podmíněné odsouzení podle § 81 TrZ), trest domácího vězení (§ 60 TrZ) nebo trest zákazu pobytu (§ 75 TrZ), popř. vyhoštění u pachatelů, kteří nejsou našimi občany, ovšem za předpokladu, že soud zároveň uloží pachateli vhodná přiměřená omezení a povinnosti podle § 48 odst. 4 TrZ. Konkrétně půjde především o to „zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob“ [písm. f) cit. ust.]. Soud ovšem může uložit i jiné než v cit. ust. výslovně uvedené povinnosti a omezení s cílem posílit ochranu oběti před pronásledovatelem a zajistí ji co nejdříve (tj. včetně celé doby výkonu takového trestu) alespoň relativní pocit bezpečí a zároveň efektivně odvrátit pachatele od opakování takového jednání v budoucnu.¹⁶²

Hrozba nového trestního postihu, tentokrát i podle § 337 odst. 2 TrZ pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí, by měla být pro pachatele dostatečně důrazným varováním, aby od svého jednání upustil. Ostatně trestní postih nebezpečného pronásledování nevyklučuje ani pachatelovo stíhání od odsouzení pro další, se stalkingem úzce související trestné činy, jako je např. omezování osobní svobody (§ 171 TrZ), porušování domovní svobody (§ 178 TrZ), pomluvy (§ 184 TrZ), poškození cizí věci (§ 228 TrZ), výtržnictví (§ 358 TrZ), týrání zvířat (§ 302 TrZ) apod. Od 1. 1. 2010 již není nutné samostatně hodnotit stupeň společenské nebezpečnosti takových jednání a trestní stíhání by mělo být zahájeno v každém případě, kdy dojde k naplnění formálních znaků skutkové podstaty příslušného trestného činu.¹⁶³

Mezi další související ustanovení v TrZ patří „*zásada subsidiarity trestní represe* (§ 12 odst. 2), *úmysl* (§ 15), *nedbalost* (§ 16), *zavinění k okolnosti zvlášť přitěžující* (§ 17), *omyl skutkový* (§ 18), *týrání osoby žijící ve společném obydlí* (§ 199), *spáchání trestného činu se zbraní* (§ 118), *ublížení na zdraví* (§ 122), *osoba blízká* (§ 125), *dítě* (§ 126).“¹⁶⁴

¹⁶² Srov. VÁLKOVÁ, H. Stalking aneb Nebezpečné pronásledování, pracovní text určený pro interdisciplinární tým. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*, s. 143–144.

¹⁶³ Srov. Týž. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, s. 262.

¹⁶⁴ Týž. Stalking aneb Nebezpečné pronásledování, pracovní text určený pro interdisciplinární tým. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*, s. 137.

V návaznosti na TrZ byly s účinností od 1. 1. 2010 novelizovány i další trestněprávní předpisy, obzvláště pak trestní řád (dále jen TrŘ). Ten kromě jiného přidává do katalogu trestných činů uvedených v ust. § 163 TrŘ, u nichž je zahájení a pokračování v trestním stíhání podmíněno souhlasem poškozeného, i o trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 354 TrZ). Souhlasu není třeba v případech uvedených v ust. § 163a TrŘ, kdy se v praxi nejčastěji jedná o poškozené osoby mladší patnácti let a případy, kdy příčinou chybějícího souhlasu jsou výhrůžky, nátlak nebo závislost na pachateli.¹⁶⁵

Novelizované ust. § 76b občanského soudního řádu (dále jen OSŘ) rozšiřuje možnosti soudu uložit účastníkovi řízení, proti kterému návrh na uložení předběžného opatření směřuje, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo aby se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Předběžné opatření trvá jeden měsíc od své vykonatelnosti, ale dá se za splnění podmínek prodloužit.¹⁶⁶

Mezi související předpisy s nebezpečným pronásledováním patří ještě např. přestupky proti občanskému soužití (§ 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb.) a práva a povinnosti vykázané osoby (§ 45 odst. 1 písm. c) PolZ).¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ Srov. VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, s. 262.

¹⁶⁶ Srov. Týž. Stalking aneb Nebezpečné pronásledování, pracovní text určený pro interdisciplinární tým. In *Sborník textů zaměřených na problematiku domácího násilí*, s. 145.

¹⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 137.

Příloha VII.

Adresář poraden Bílého kruhu bezpečí¹⁶⁸

Název BKB	Adresa	Provozní doba pro veřejnost	Telefon	E-mail WWW stránky
PORADNA BKB BRNO	Slovinská 41, 612 00 Brno - Královo Pole	Út: 17–20 Čt: 17–20 objednaní	541 218 122 732 842 664 objednaní	bkb.brno@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB ČESKÉ BUDĚJOVICE	Riegrova 51, 370 01 České Budějovice	Út: 17–20	387 200 094	bkb.cbudejovice@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB LIBEREC	Švermova 32, 460 10 Liberec	Po: 17–19 Čt: objednaní	485 150 707	bkb.liberec@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB OLOMOUC	Švermova 1, 772 00 Olomouc	Út: 16–18 Čt: 16–18 objednaní	585 423 857	bkb.olomouc@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB OSTRAVA	ul. 28. října 124, 702 00 Ostrava	Út, St: 16–18 Pá: 16–18 objednaní	597 489 204 731 306 411	bkb.ostrava@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB PARDUBICE	17. listopadu 237, 530 02 Pardubice	Út: 17–19, 19–20 objednaní	466 265 264 732 923 462 (8-20 hod.)	bkb.pardubice@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB PLZEŇ	Husova 11, 301 35 Plzeň v budově ZČU	Út: 16–18	377 637 695	bkb.plzen@bkb.cz www.bkb.cz
PORADNA BKB PRAHA	U Trojice 2, 150 00 Praha 5	Út-Čt: 17–20 Pá: 9–13 objednaní	257 317 100	bkb.praha@bkb.cz www.csspraha.cz
Centrála Bílého kruhu bezpečí, o. s. (pro objednané)	U Trojice 2, 150 00 Praha 5 - Smíchov	nepřetržitá telefonická krizová pomoc	257 317 110	centrala.praha@bkb.cz www.bkb.cz
DONA linka		nepřetržitá telefonní linka	251 511 313	www.donalinka.cz

¹⁶⁸ *Kontakty* [online]. Bílý kruh bezpečí [cit. 2011-03-08]. Dostupné na WWW:
<http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=256>.

Příloha VIII.

Adresář Intervenčních center v ČR¹⁶⁹

Název IC	Adresa	Provozní doba pro veřejnost	Telefon	E-mail WWW stránky
IC BRNO Jihomoravský kraj	Sýpka 25, 613 00 Brno - Černá pole	Po-Čt: 8–20 Pá: 8–16	739078078 nonstop 541213732	intervencni-centrum@spondea.cz www.ic-brno.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE Jihočeský kraj	Kanovnická 11/390, 370 01 České Budějovice	Po: 13–18 Út-Čt: 8–12, 13–16 Pá: objednání	386323016 603281300	intervencnicentrum@charitacb.cz www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ Královéhradecký kraj	Kotěrova 847, 500 03 Hradec Králové	Po: 13–17 St: 8–12, 13–18 Čt: 8–12, 13–17 Út, Pá: objednání	495530033 774591383	intervencni.centrum@hk.caritas.cz www.domacinasili-ic.cz
IC JIHLAVA Vysočina	Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava	Po, St: 8–17 Út, Čt: 7:30–15:30 Pá: 8–14:30	567215532 606520546 <i>konzultaci objednat</i>	ic.vysocina@volny.cz www.psychocentrum.cz
IC LIBEREC Liberecký kraj	Tanvaldská 269, 463 11 Liberec 30	Po, St: 7–16 Út: 7–15 Pá: 7–12	482311632	info.ic@csslk.cz www.csslk.cz
IC OSTRAVA Moravskosl. kraj - býv. okresy: Ostrava, Opava, Nový Jičín	28. října 124, 702 00 Ostrava	Po, Út: 8–16 St: objednání Čt: 8–18 Pá: 8–14	597489207 597489204 (fax)	ic.ostrava@bkb.cz www.domacinasili.cz
IC HAVÍŘOV Moravskosl. kraj - býv. okresy: Karviná, Bruntál, Frýdek - Místek	Opletalova 4/607, 736 01 Havířov - Šumbark	Po-Pá: 8–16	596611239 739500634 pohotovost Po-Pá: 8–22, So, Ne, svátky: 8–16	ic.havirov@slezskadiakonie.cz www.slezskadiakonie.cz
IC OLOMOUC Olomoucký kraj	Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc	Po, St: 7:30– 12, 12:30–17 Út, Čt, Pá: 7:30–12, 12:30–15:30	585754736 774406453	intervencnicentrum@ssp-ol.cz drahomir.sevcik@ssp-ol.cz www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE Pardubický kraj	Erno Košťála 980, 530 12 Pardubice	Po-Pá: 8–16	466260528 774755744	ic.pardubice@skp-centrum.cz www.skp-centrum.cz
IC PLZEŇ Plzeňský kraj	Cukrovarská 16, 326 00 Plzeň	Po-Pá: 9–12, 13–15	777167004 nonstop	ic@dchp.cz www.kadel.cz/dchp
IC PRAHA Hlavní město Praha	Šromova 861, 198 00 Praha 9 - Černý Most	Po: 8–17 Út, St, Čt: 8–18 Pá: 8–14	281911883 281861580 (fax) 604231085 739440771	icpraha@csspraha.cz www.csspraha.cz

¹⁶⁹ Adresář intervenčních center ČR – kontakty pro veřejnost [online]. Domácí násilí, Bílý kruh bezpečí, aktualizováno dne 15. 4. 2010 [cit. 2011-03-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/intervencni-centra/adresar-intervencnich-center-cr-kontakty-pro-verejnost/r91>>.

IC Kladno Středočeský kraj	Jana Palacha 1643, 272 80 Kladno	Po: 8–15 Út, St, Čt: 8–17 Pá: 8–14	312292333-5 605765883 312292332 (fax)	ic.stredocesky@seznam.cz ic@zsi-kladno.cz www.zsi-kladno.cz
IC Sokolov Karlovarský kraj	J.K.Tyla 461, 356 01 Sokolov	Po-Pá: 8–18	352661418 736514095 352669839 (fax)	intervencni@centrum.cz www.pomocvnouzi.sweb.cz
IC Ústí nad Labem Ústecký kraj	K Chatám 22, 403 40 Ústí nad Labem - Skorotice, Chomutov - Písečná 5030, Louny - Pod nemocnicí 2380, Rumburk - Lužic. nám. 160	Po, St: 8–18 Út, Čt: 8–12 Pá: 8–16 Chomutov: Čt: 10–14 Louny: Pá: 10–14 Rumburk: Čt: 10–14	475511811 475201495 (fax) 475603390	intervencnicentrum.ul@seznam.cz www.spirala-ul.cz
IC Zlín Zlínský kraj	U Náhonu 5208, 760 01 Zlín	Po, St: 7–15 Út, Čt: 7–18 Pá: 7–13	577018265 774405682	ic.zlin@seznam.cz www.poradnazlin.cz

Příloha IX.

Závažné případy stalkingu

S vraždami dvou mladých žen spáchanými jejich pronásledovateli jsme byli informováni díky mediím, které upozorňovaly na potřebu posílení obrany proti stalkingu. V dubnu 2008 byla před nákupním centrem v Praze – Štěrboholích za bílého dne zastřelena pětadvacetiletá žena. Vrahem byl její bývalý druh, který ji delší dobu pronásledoval a krátce po činu spáchal sebevraždu. V červenci 2007 českou veřejností otřásl případ Michaely Malinké, kterou ubil větví její kolega z práce Petr Hanuš poté, co ji celé dva roky pronásledoval. V obou případech se oběť obrátila i na Policii ČR. Malinké navíc nepomohla ani televizní reportáž odvysílaná ještě před vraždou ani aktivní spolupráce s BKB. Vražda se odehrála v době, kdy pachatel již byl za své útoky na poškozenou pravomocně odsouzen, avšak měl povolený odklad výkonu trestu odnětí svobody podle § 322 TrŘ z důvodu špatného psychického stavu. Vrchní soud v Praze v květnu 2008 rozhodl o tom, že Petr Hanuš půjde za brutální vraždu své bývalé kolegyně Michaely Malické s konečnou platností do vězení na 14 let a osm měsíců.¹⁷⁰

Další dvojnásobná vražda se stala 11. 2. 2010 v Českých Budějovicích, kdy byla zřejmě podceněna nebezpečnost pachatele. Zavražděný muž byl dvašedesátiletý hudebník a pedagog Pavel Malhocký, který externě pracoval pro Jihočeské divadlo. O život přišla i jeho manželka. Podezřelého osmadvacetiletého syna zavražděné Jana Heidingera zadrželi Němci v Pasově. Svě matce a jejímu manželovi v minulosti opakovaně vyhrožoval. Policie dokonce musela jeho napadání Malhockých třikrát řešit. Dvakrát případ posoudila jako přešůpek, jednou jako trestný čin. Na základě posudku psychiatra ale policie případ odložila. Heidinger se měl sice léčit z paranoidní schizofrenie, ale pouze ambulantně. Policisté přiznali, že naposledy je manželé přivolali osudný večer, ale Heidinger už nebyl na místě. Později se však vrátil a vraždil. Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl, že Jan Heidinger půjde do ústavní ochranné psychiatrické léčby. Podle znaleckých posudků v době činu byl nepřičetný a státní zástupce tak jeho trestní stíhání zastavil.¹⁷¹

---

¹⁷⁰ Srov. KOUKAL, J. *Stalking končí i vraždami, v zákoně přesto není* [online]. Novinky.cz, vydáno dne 5. 5. 2008 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/139145-stalking-konci-i-vrazdami-v-zakone-presto-neni.html>>.

¹⁷¹ Srov. MLS, I. *Jan Heidinger zůstává v ochranné psychiatrické léčbě v Bohnicích* [online]. České Budějovice: Český rozhlas, vysíláno dne 5. 8. 2010 [cit. 2010-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/cb/zpravodajstvi/_zprava/767359>.

Dotazník

DOTAZNÍK

Dobrý den,
jmenuji se Jana Rohrerová a třetím rokem studuji na Teologické fakultě Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích.

Obracíme se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který se vztahuje k problematice stalkingu a pomoci oběti stalkingu. *Stalking můžeme definovat jako úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost.* Dotazník je **anonymní** a výsledky budou použity pro zpracování mé bakalářské práce.

U otázek zakroužkujte jednu zvolenou možnost. Popřípadě charakterizujte svůj názor několika slovy.

Děkuji Vám za spolupráci.
Přeji pěkný den!

Jana Rohrerová

email: Rohrerova.J@seznam.cz

1. Víte, že existuje v naší společnosti fenomén jménem stalking?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud Ano:

2. Co si představujete pod pojmem stalking?

3. Myslíte si, že by se měla zvýšit informovanost o stalkingu? a) Ano b) Ne

4. Víte, že existuje možnost pomoci obětem stalkingu? a) Ano b) Ne

Pokud Ano:

5. Kde se poskytuje pomoc obětem stalkingu?

6. Jakým způsobem se jim poskytuje pomoc?

7. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

8. Kolik je Vám let?

- a) 20–29
- b) 30–39
- c) 40–50

9. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Učňovské
- c) Střední s maturitou
- d) Vysokoškolské

Děkuji za Vaše názory a čas, který jste věnovali vyplňování dotazníku.

Příloha XI.

Tabulka č. 5: Postoj ke zvýšení informovanosti 2.

Odpověď	Celkem (v %)	20–29 (v %)	30–39 (v %)	40–50 (v %)
Ano	96	97	94	92
Ne	4	3	6	8

Zdroj: vlastní průzkum

Tabulka č. 6: Postoj ke zvýšení informovanosti 3.

Odpověď	Celkem (v %)	Základní (v %)	Učňovské (v %)	Středoškolské (v %)	Vysokoškolské (v %)
Ano	96	0	100	97	93
Ne	4	0	0	3	7

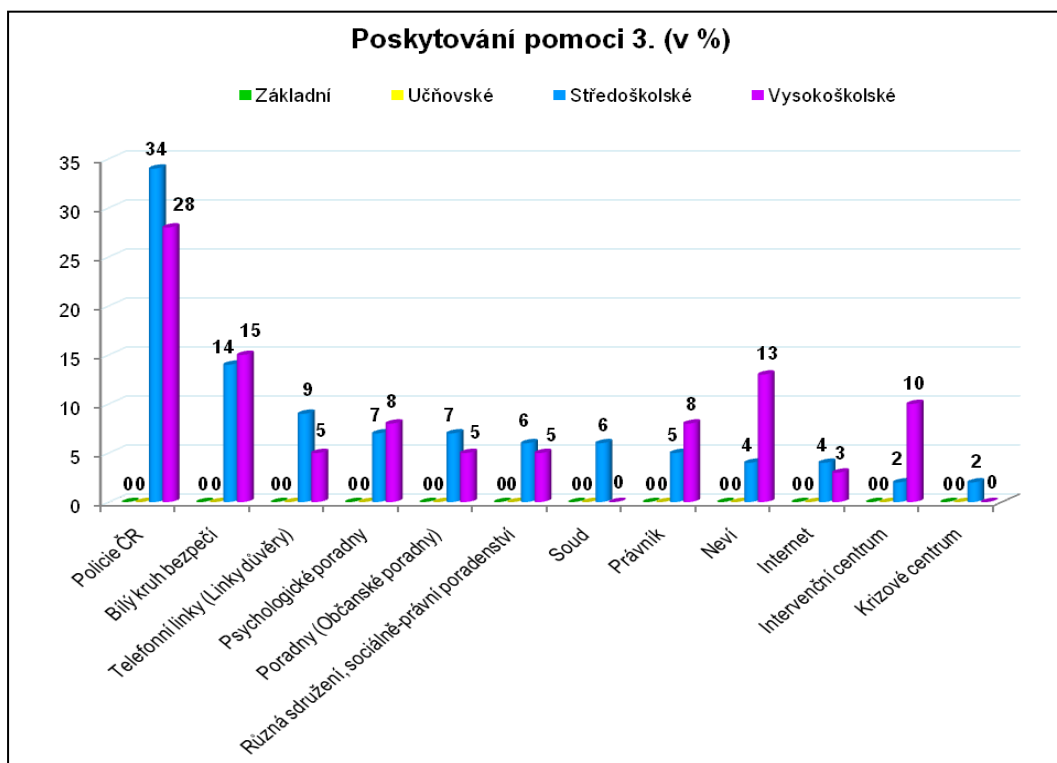
Zdroj: vlastní průzkum

Tabulka č. 9: Náзор na existenci možnosti pomoci obětem stalkingu 3.

Odpověď	Celkem (v %)	Základní (v %)	Učňovské (v %)	Středoškolské (v %)	Vysokoškolské (v %)
Ano	67	0	0	69	70
Ne	33	0	100	31	30

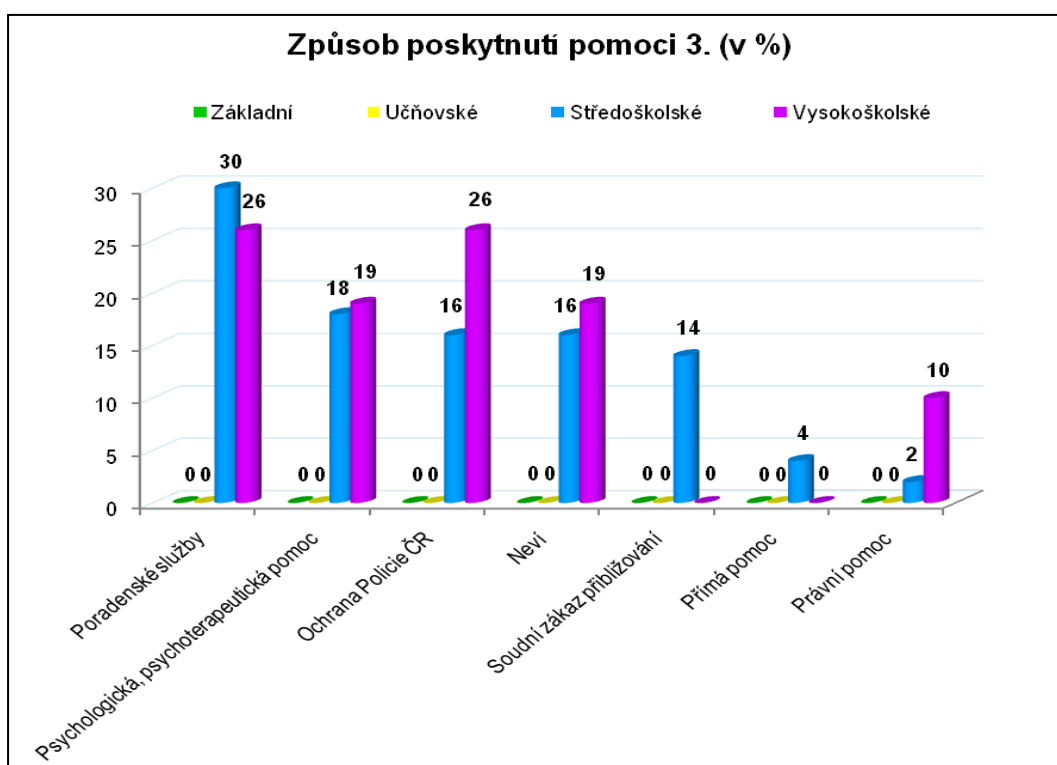
Zdroj: vlastní průzkum

Graf č. 4: Poskytování pomoci obětem stalkingu 3.

Zdroj: vlastní průzkum

Graf č. 7: Způsob poskytnutí pomoci oběti 3.

Zdroj: vlastní průzkum

ABSTRAKT

ROHREROVÁ, J. *Pomoc obětem stalkingu*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Michaela Svobodová Ph.D.

Klíčová slova: stalking, nebezpečné pronásledování, typické způsoby chování pronásledovatele, pachatel stalkingu, oběť stalkingu, instituce pomoci a osvěty, právní úprava, pomoc obětem stalkingu, strategie intervence, kvantitativní průzkum, dotazník

Bakalářská práce „Pomoc obětem stalkingu“ se zabývá problematikou nebezpečného pronásledování neboli stalkingu. Cílem práce je obeznámit s problematikou stalkingu a pomoci obětem stalkingu. Rozdělená je do dvou částí. V teoretické části je vymezen stalking jako specifická forma vztahového násilí. Následující kapitola se věnuje posuzování nebezpečnosti pronásledování pomocí sběru a vyhodnocování informací o pronásledovateli, o oběti, situačních faktorů a dynamiky průběhu pronásledování. Další kapitola se zaměřuje na právní úpravu stalkingu v České republice, instituce pomoci a osvěty. Poslední kapitola teoretické části pojednává o pomoci obětem stalkingu a intervenci. V praktické části bakalářské práce je proveden kvantitativní průzkum pomocí techniky dotazníku, metodou dotazování. Stanovila jsem si následující cíle: zjistit, jak je informována laická veřejnost v Českých Budějovicích o samotném problému stalkingu a zda dokáže laická veřejnost v Českých Budějovicích charakterizovat způsob pomoci obětem stalkingu. Po zhodnocení výstupů mého průzkumu mohu říci, že první hypotéza se verifikovala a druhá se nepotvrdila.

ABSTRACT

Help to the Victims of Stalking

Key words: stalking, dangerous pursuit, stalker's typical behaviour, stalking offender, victim of stalking, institutions of help and education for public, legislation, assistance to the victims of stalking, intervention strategies, quantitative survey, questionnaire

The thesis „Help to the Victims of Stalking“ deals with the problem of the dangerous pursuit or stalking. The main goal of my work lies especially in publicizing this kind of stalking and the ways how to solve the situations of the victims of stalking. I divided my work into two main parts. The first chapter of the theoretical part defines stalking as a specific form of relational violence. Another chapter tries to judge the level of stalking on the basis of collected and evaluated data about both offender and victim, and to assess situational factors and the dynamics of stalking. The next chapter focuses on legislation of stalking in the Czech Republic and institutions which offers help to victims and education for public. The last chapter of theory is about assistance to the victims of stalking and interventions. The practical part of the thesis brings the quantitative survey with the use of the method of questionnaire with interrogation. I set the following goals of the research: to realize the level of awareness of stalking in České Budějovice and whether the general public in this town can specify the way how to help the victims of stalking. After evaluation of survey outputs I can say that the first hypothesis was verified, but the second one was not confirmed.